

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA TRGOVINSKIH TOKOV IN TOKOV TUJIH
NEPOSREDNIH INVESTICIJ MED SLOVENIJO IN
MAKEDONIJO**

Ljubljana, marec 2003

ROBERT TASEV

IZJAVA

Študent _____ izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela,
ki sem ga napisal pod mentorstvom _____ in dovolim objavo
diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	2
2.1	DOKTRINE IN TEORIJE MEDNARODNE MENJAVE	2
2.1.1	Doktrine mednarodne menjave.....	2
2.1.2	Teorije mednarodne menjave	4
2.1.2.1	Tradicionalne teorije mednarodne menjave.....	4
2.1.2.2	Nove teorije mednarodne menjave	5
2.2	TEORIJA MEDNARODNE PROIZVODNJE	9
2.2.1	Opredelitev tujih neposrednih investicij.....	9
2.2.2	Eklektična teorija	10
3	FORMALNI POGOJI EKONOMSKIH TOKOV MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO	11
3.1	SKLENJENI SPORAZUMI MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO PRED VSTOPOM SLOVENIJE V EU	12
3.1.1	Sporazum o gospodarskem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo	12
3.1.2	Plačilni sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo .	13
3.1.3	Sporazum o prosti trgovini	13
3.1.4	Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o vzajemni zaščiti in spodbujanju investicij.....	15
3.1.5	Konvencija med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki na dohodek in premoženje	16
3.1.6	Pogodba o ureditvi medsebojnih premoženjskopravnih razmerij	17
3.1.7	Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju	17
3.2	SPORAZUMI VELJAVNI PO VSTOPU SLOVENIJE V EU	18
4	ANALIZA GOSPODARSKEGA POLOŽAJA SLOVENIJE IN MAKEDONIJE	21
4.1	GLAVNI MAKROEKONOMSKI KAZALCI	21
4.2	STANJE PLAČILNE BILANCE.....	25
4.3	ANALIZA TRGOVINSKIH TOKOV	27
5	ANALIZA TRGOVINSKIH TOKOV MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO	29
5.1	STRUKTURA MENJAVE PO PROIZVODIH	31

5.2	STRUKTURA MENJAVE PO EKONOMSKEM NAMENU.....	39
5.3	ZNOTRAJPARNOŽNA TRGOVINA.....	41
5.4	PRIMERJALNE PREDNOSTI.....	43
6	ANALIZA TOKOV TUJIH NEPOSREDNIH INVESTICIJ MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO	45
7	SKLEP.....	48
	LITERATURA.....	50
	VIRI.....	51
	SLOVARČEK KRATIC	
	SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV	
	PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Plačilni bilanci Slovenije in Makedonije za leti 2000 in 2001 v mio \$.....	26
Tabela 2 : Glavni trgovinski partnerji Slovenije in Makedonije v letu 2001.	28
Tabela 3: Zunanja trgovina Slovenije in Makedonije po ekonomskih skupinah držav leta 2001.....	28
Tabela 4: Delež izvoza (uvoza) ene države v drugo v njenem celotnem izvozu (uvozu). ..	31
Tabela 5: Izvoz primarnih in industrijskih proizvodov iz Slovenije v Makedonijo v 000 USD, ter v % v letih 1995 in 2000.....	32
Tabela 6: Deleži slovenskega izvoza po glavnih blagovnih skupinah SMTK (od celotnega izvoza) v letih 1995 do 2000.....	35
Tabela 7: Uvoz primarnih in industrijskih proizvodov iz Makedonije v 000 USD, ter v % v letih 1995 in 2000.	36
Tabela 8: Deleži slovenskega uvoza iz Makedonije po glavnih blagovnih skupinah SMTK v letih 1995 do 2000.....	38
Tabela 9: GL indeksi za trgovinsko menjavo med Slovenijo in Makedonijo v obdobju 1995 do 2000.....	42
Tabela 10: Primerjalne prednosti Slovenije v menjavi z Makedonijo v letih 1995 do 2000.	44
Tabela 11: Skupine proizvodov kjer je imela v obdobju 1995 – 2000 Slovenija največje primerjalne prednosti (leva stran), in skupine proizvodov, kjer je imela Makedonija največje primerjalne prednosti (desna stran).	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Možne izbire podjetja glede mednarodnega udejstvovanja.....	11
Slika 2: BDP na prebivalca v Sloveniji in Makedoniji, v obdobju 1992 – 2000 v USD...22	
Slika 3: Gibanje stopenj rasti BDP Slovenije in Makedonije v obdobju 1993 do 2001 v %.....	23
Slika 4: Stopnja nezaposlenosti v Sloveniji in Makedoniji v obdobju 1993 – 2001 v %..24	
Slika 5: Stopnja inflacije v Sloveniji in Makedoniji v obdobju 1995 – 2001 v %.....25	
Slika 6: Zunanjetrgovinska odprtost Slovenije in Makedonije v obdobju 1992 do 2001..27	
Slika 7: Trgovinska menjava Slovenije z Makedonijo v obdobju 1992 - 2001 v mio USD.....	30
Slika 8: Sestava izvoza primarnih proizvodov v letih 1995 in 2000.....	33
Slika 9: Sestava izvoza industrijskih proizvodov v letih 1995 in 2000.	34
Slika 10: Sestava uvoza primarnih proizvodov iz Makedonije v letih 1995 in 2000.	37
Slika 11: Sestava uvoza industrijskih proizvodov iz Makedonije v letih 1995 in 2000. ...	37
Slika 12: Izvoz v Makedonijo po ekonomskem namenu v %.....	40
Slika 13: Uvoz iz Makedonije po ekonomskem namenu v %.....	40
Slika 14: Slovenske neposredne naložbe v Makedoniji, v obdobju 1994 – 2001, v mio USD.....	46
Slika 15: Makedonske neposredne naložbe v Sloveniji, v obdobju 1994 – 2001, v mio USD.....	47

1 UVOD

V začetku devetdesetih smo bili priča nastanku novih samostojnih držav na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Med njimi sta bili tudi Slovenija in Makedonija. Slovenija, ki je veljala kot najbolj razvita država na tem območju, je svojo neodvisnost razglasila 25. junija 1991. Makedonija pa je to storila 17. septembra 1991 in je bila po gospodarski razvitosti na zadnjem mestu med novonastalimi državami.

Obdobje po letu 1991 pa je bilo za Makedonijo dokaj nestabilno. Država je imela probleme tako s sosedami (vmešavanje v notranje zadeve, ime države, gospodarske blokade, spori okoli meje), kot tudi z notranjim etničnim spopadom. Glavna skrb Makedonije je torej dosegla notranje stabilnosti in dokončanje transformacije.

Z osamosvojitvijo obeh držav je njuna menjava dobila mednarodni značaj. Državi sta podpisali vrsto sporazumov s katerimi bi olajšali gospodarske in druge tokove med njima. Eden najpomembnejših sporazumov pa je vsekakor Sporazum o prosti trgovini.

V diplomskem delu bom skušal dokazati pozitiven vpliv podpisanih sporazumov, med temi predvsem Sporazuma o prosti trgovini in Sporazuma o vzajemni zaščiti in spodbujanju investicij, na trgovinsko in kapitalsko menjavo med državama. Omenjeni vpliv bom proučeval na spremembah menjave po skupinah proizvodov, in sicer posebej za primarne proizvode ter posebej za industrijske proizvode. Prikazati želim tudi spremembe v obsegu znotrajpanožne trgovine zaradi liberalizacije trgovine.

Makedonija je kot prva država v Jugovzhodni Evropi 9. aprila 2001 podpisala Stabilizacijsko asociacijski sporazum z Evropsko unijo. Ker se Slovenija poteguje za članstvo v Evropski uniji, bodo z njenim vstopom razveljavljeni vsi bilateralni sporazumi o prosti trgovini in Slovenija bo prevzela sporazume, ki jih je s posameznimi državami sklenila Evropska unija. Ti spremenjeni pogoji trgovanja bodo vsekakor vplivali na slovensko gospodarstvo. Na osnovi sporazumov bom poskušal pokazati, kolikšni bodo učinki spremenjenih pogojev menjave, ter na katerih področjih bodo ti največji.

Diplomsko delo je razdeljeno na pet delov.

V prvem delu bom na kratko predstavil zgodovinski razvoj ekonomskih doktrin, od merkantilizma pa do intervencionizma. Sledil pa bo pregled teorij mednarodne menjave in mednarodne proizvodnje.

Drugi del bom posvetil formalnim pogojem ekonomskih tokov med Slovenijo in Makedonijo. Na kratko bom opisal najpomembnejše sporazume, ki sta jih državi podpisali,

da bi olajšali menjavo med gospodarstvoma. Sledila bo predstavitev pogojev trgovanja z Makedonijo po vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

V tretjem delu bom analiziral ekonomski položaj držav s pomočjo osnovnih makroekonomskih kazalcev, ter nekaterih kazalcev povezanih s trgovinskimi tokovi.

V četrtem delu pa bom analiziral trgovinske tokove med Slovenijo in Makedonijo na temelju različnih struktur. Prva bo struktura menjave po proizvodih, pri čemer bom uporabil trimestno Standardno mednarodno trgovinsko klasifikacijo. Druga bo struktura menjave po ekonomskem namenu, kateri bo sledila analiza znotrajpanožne trgovine, poglavje pa bom zaključil z analizo primerjalnih prednosti med državama.

Peti del pa bom posvetil analizi kapitalskih tokov oziroma neposrednim investicijam med državama.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 DOKTRINE IN TEORIJE MEDNARODNE MENJAVE

2.1.1 DOKTRINE MEDNARODNE MENJAVE

Za menjavo proizvodov in storitev med različnimi gospodarstvi velja, da poteka na osnovi enakih ekonomskih motivov kot menjava med subjekti znotraj enega gospodarstva. Z menjavo želijo ekonomski subjekti pridobiti ekonomsko korist, ki se običajno pri podjetjih izkazuje kot dobiček, pri posameznikih pa kot prihranek.

Vendar pot za dosego koristi ni le ena, temveč se te razlikujejo zaradi razlik v tržnih pogojih, ki veljajo za menjavo v gospodarstvu ali med gospodarstvi. Tako so se do danes razvile različne doktrine in teorije, ki pojasnjujejo posebnosti mednarodne menjave glede na pričakovane ekonomske koristi za različne udeležence v mednarodnih ekonomskih odnosih.

Prve širše znane ekonomske doktrine so se izoblikovale že v 16. stoletju. Vse pa temeljijo na določenih predpostavkah, ki se med seboj razlikujejo predvsem zaradi različnih ekonomskih pogojev, v katerih se je mednarodna menjava odvijala (Kumar, 1999, str. 46).

Prva izmed ekonomskih doktrin je bil merkantilizem. Uveljavil se je v času prehoda fevdalizma v zgodnje oblike industrijske družbe oziroma kapitalizma in je bil podlaga za teorije mednarodne menjave od 15. do 17. stoletja. Te teorije so se ukvarjale predvsem z

vprašanji koristi, ki jih lahko prinaša trgovina. Veljalo je, da subjekti določenega gospodarstva lahko dosežejo največjo korist le takrat ko je izvoz velik in uvoz majhen. Z izvozom se namreč povečuje količina zlata in srebra (takrat veljavnih plačilnih sredstev) v državi, ki povečujeta bogastvo države, nasprotno pa uvoz to bogastvo zmanjšuje (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 8; Kumar, 1999, str. 46 – 50).

Ideje merkantilizma pa lahko zasledimo tudi v novejšem času. Koristnost izvoza nad uvozom poudarjajo namreč gospodarstva, ki se soočajo z dolgotrajnimi primanjkljaji v zunanji menjavi. Poleg tega pa so se iz obdobja merkantilizma ohranile različne uvozne omejitve (carine, prepovedi, kontingenti, dovoljenja itn.).

Proti koncu 18. stoletja pa se je oblikovalo prepričanje da je uvoz ravno toliko koristen kot izvoz. Mednarodna menjava naj bi bila torej najbolj koristna, če bi potekala v pogojih prostega ekonomskega sistema – liberalizma. To pomeni, da naj bi načelo popolne konkurence veljalo tako znotraj gospodarstva kot med gospodarstvi. Posledica te popolne konkurence pa naj bi bila proizvodna specializacija posameznikov in gospodarstev, ter s tem največji možni obseg posamične in skupne svetovne proizvodnje, primerjalno nizki stroški proizvodnje posameznih proizvodov ter optimalni obseg posamične in skupne svetovne potrošnje. Liberalizem v mednarodni menjavi tako zagotavlja maksimalni dohodek posamezne države in vseh držav na svetu (Kumar, 1999, str. 46 – 52).

Naslednja doktrina, ki je usmerjena na mednarodno menjavo je protekcionizem. Zagovorniki protekcionizma so poudarjali, da proizvodna specializacija v mednarodni menjavi omogoča povečanje koristi posameznika in gospodarstva le v primeru ko so ekonomski prostori med seboj enako razviti. Če ta pogoj ni uresničen, je zaščita ekonomskega prostora nujna in koristna. Le v pogojih zaščite se lahko uspešno povečuje obseg proizvodnje in potrošnje v gospodarstvu (Kumar, 1999, str. 53).

Vse tri naštetе doktrine so predvidevale, da ekonomski prostori dosegajo polno zaposlenost. V realnosti pa ta predpostavka večinoma ne velja. Zaradi tega je potrebno državno usmerjanje (intervencionizem) povezano z izvozom in uvozom, ki morata ob pomoči usmerjanja prispevati k uresničitvi gospodarskih ciljev ekonomskega prostora. Cilj usmerjanja je pogosto opredeljen kot zagotavljanje polne zaposlenosti in stabilne gospodarske rasti (Kumar, 1999, str. 54 – 55).

Ne glede na to, v kakšnih pogojih se odvija mednarodna menjava (popolnoma prosto, z omejitvami), veljajo štiri skupine vzrokov za njen stalen razvoj in obstoj. Menjava med subjekti iz različnih ekonomskih prostorov nastaja zaradi naslednjih ekonomskih vzrokov (Kumar, 1999, str. 55):

- razlike v ceni posameznega proizvoda,
- razlike v navadah in okusih potrošnikov ,

- prepletanja obeh zgoraj naštetih vzrokov,
- razlike v možnostih za proizvodnjo,
- vzroki, ki jih poudarjajo alternativne teorije (ekonomije obsega, diferenciacija proizvodov, tehnologija).

2.1.2 TEORIJE MEDNARODNE MENJAVE

Na tem mestu bom predstavil teorije mednarodne menjave, ki se med seboj razlikujejo po vzrokih, ki jih navajajo kot osnovo za različnost stroškov in cen proizvodov. Večini teorij je skupno to, da sledijo modelu splošnega tržnega ravnotežja, katero predstavlja idealno stanje v mednarodni menjavi (Kumar, 1999, str. 59 – 61).

Te teorije lahko razvrstimo v dve skupini. Na eni strani so to tradicionalne teorije, ki temeljijo na primerjalnih prednostih med državami, na drugi strani pa nove teorije, ki temeljijo na konkurenčnih prednostih.

2.1.2.1 Tradicionalne teorije mednarodne menjave

Tradicionalne teorije utemeljujejo mednarodno menjavo z razlikami med državami. Do razlik pa prihaja zaradi različnih pogojev proizvodnje, ki so osnova primerjalnim prednostim. Do razlik med tradicionalnimi teorijami prihaja zaradi različnih vzrokov, ki jih te navajajo za nastanek primerjalnih prednosti. Tako pojasnjujejo trgovino med državami na različni stopnji razvoja, z različnim relativnim obiljem proizvodnih faktorjev, različnimi tehnologijami itd. Da pa bi države na podlagi teh razlik dosegle največje koristi se morajo specializirati na tiste stvari, ki jih opravljajo relativno bolje od drugih (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 7; Krugman, Obstfeld, 1997, str. 13).

Ricardova teorija primerjalnih prednosti

Ricardo je menil, da je na temelju primerjave relativnih stroškov proizvodnje med gospodarstvi potrebna proizvodna specializacija. Države naj se specializirajo v tistih proizvodnjah, kjer dosega relativno nižje stroške proizvodnje kot druge države. Presežne količine proizvodnje pa naj država izvažata, v zameno pa naj uvažata proizvode katerim se je morala zaradi proizvodne specializacije odreči (Kumar, 1999, str. 78 – 79).

Za dokaz prednosti specializacije je Ricardo izdelal poseben model. Z njim je pojasnil praktične posledice svoje teorije in utemeljil vzroke, ki povzročajo in ohranjajo mednarodno menjavo. Model je razvil na primeru dveh držav in dveh proizvodov, v razmerah popolnega gospodarskega liberalizma, tudi na področju mednarodne menjave, kjer trg deluje skladno z načeli popolne konkurence. Delo je edini produkcijski faktor in je

popolnoma negibljivo med ekonomskimi prostori, njegova produktivnost pa je stalno enaka. Stroški proizvodnje na enoto proizvoda so stalni, transportni stroški pa ne obstajajo (Kumar, 1999, str. 79).

Heckscher-Ohlinova teorija mednarodne menjave

Leta 1919 je Heckscher napisal članek, ki je pomenil začetek neoklasične teorije. Njegovo teorijo je dopolnil in razvil Ohlin, zato govorimo o Heckscher-Ohlinovi teoriji (H-O model) oziroma HOS model mednarodne menjave (nekaj dopolnitev je opravil še Samuelson). V modelu so opustili predpostavko o enem samem proizvodnem faktorju, ter kot glavni vzrok za nastanek menjave med subjekti iz različnih ekonomskih prostorov navedli razlike v obilju produkcijskih faktorjev (Kumar, 1999, str. 120 – 121; Krugman, Obstfeld, 1997, str. 67).

Glede na model velja, da se bodo proizvodi, ki za svojo proizvodnjo zahtevajo veliko obilnega proizvodnega faktorja in malo redkega, izvažali v zameno za proizvode, v katerih proizvodnji veljajo obratna sorazmerja uporabe produkcijskih faktorjev. Pri tem s pojmom "obilje" lahko razumemo absolutno "obilje" ali relativno "obilje". Relativno "obilje" produkcijskega faktorja v državi pomeni, da je kvocient med količino faktorja in količino drugih faktorjev v državi višji kot v drugih državah (Kumar, 1999, str. 121).

2.1.2.2 Nove teorije mednarodne menjave

V začetku šestdesetih prejšnjega stoletja so začeli nekateri avtorji poudarjati druge vzroke za nastanek mednarodne menjave (razlike v tehnikah proizvodnje, razlike v povpraševanju itd.), s katerimi so želeli dopolniti ali celo nadomestiti neoklasično teorijo mednarodne menjave. Poleg tega pa tradicionalne teorije niso mogle pojasniti, zakaj vse večji del svetovne trgovine poteka med razvitimi državami, ki nimajo izrazitih primerjalnih prednosti.

Nove teorije, ki kot razlog za menjavo postavljajo ekonomijo obsega v proizvodnji, posvečajo precej pozornosti nepopolni konkurenci, ki jo povzročata diferenciacija proizvodov in ekonomija obsega, ter v teorijo mednarodne menjave vpeljejo tehnologijo in dinamiko. V takih spremenjenih pogojih konkurenčnosti so odločilne konkurenčne prednosti, ki jih lahko ustvarijo posamezna podjetja ali panoge. Konkurenčne prednosti lahko izvirajo iz priložnosti podjetja, razvoja proizvoda ali postopka, izbire stroškovne in marketinške strategije, učinka sinergije podjetij v dejavnosti itd (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 26 – 27).

Nove teorije lahko združimo v tri sklope: teorije ekonomije obsega, teorije življenjskega cikla proizvodov in teorije razlikovanja proizvodov.

Teorije ekonomije obsega

V okviru teorij ekonomije obsega razlikujemo med zunanjo ekonomijo obsega in ekonomijo obsega znotraj podjetja.

O zunanji ekonomiji obsega govorimo v primeru, ko stroški na enoto proizvoda v posameznih podjetjih padajo, ko se povečuje celotna proizvodnja v panogi. Povečanje proizvodnje določene panoge vpliva na znižanje povprečnih stroškov vseh podjetij v panogi. Panoge, v katerih je ekonomija obsega zunanja, so običajno sestavljene iz večjega števila manjših podjetij, tako da lahko v teh panogah predpostavimo popolno konkurenco (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 28).

Če predpostavimo, da imata dve državi enako raven povpraševanja, enake preference, sta enako veliki ter uporabljata enako tehnologijo, potem so cene in količine proizvodov pred trgovanjem v obeh državah enake. Kljub temu, da državi nimata primerjalnih prednosti, med njima pride do menjave. To je možno zaradi padajočih povprečnih stroškov in s tem nižjih cen, do katerih pride zaradi koncentracije proizvodnje v eni državi. Koristi od menjave bodo imeli potrošniki v obeh državah ter "preživele" proizvajalci.

Če pa se povpraševanje med državama razlikuje, bo država z večjim obsegom povpraševanja v panogi v prednostnem položaju, da izkoristi ekonomijo obsega panoge zaradi nižje cene pred začetkom menjave (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 28 – 29).

Ekonomija obsega znotraj podjetja pa se pojavi, ko krivulja dolgoročnih povprečnih stroškov podjetja pada. Povprečni stroški so torej odvisni od posameznega podjetja. Zato notranja ekonomija obsega vodi do nepopolno konkurenčne tržne strukture (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 29).

Uvedba proste mednarodne menjave v tem primeru lahko pripelje do različnih situacij glede na relativno velikost svetovnega povpraševanja v primerjavi s količino proizvodnje, ki zagotavlja popolno izkoriščanje ekonomije obsega. Ena od možnih situacij je uničenje državnih monopolov, v primeru ko je svetovno povpraševanje relativno dovolj veliko, da množica proizvajalcev tega proizvoda iz različnih držav zagotovi popolno konkurenco na mednarodni ravni. Prosta mednarodna trgovina pripelje do nižjih cen in dviga globalne učinkovitosti. V drugem primeru pa mednarodna trgovina lahko vodi do globalnega monopola, ko celotno svetovno povpraševanje ni dovolj veliko da bi omogočalo popolno izkoriščenost ekonomije obsega. Cena bo v tem primer ostala enaka, proizvodnja "preživelega" proizvajalca se bo podvojila, dobiček pa povečal (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 30 – 33).

Teorija življenjskega cikla proizvodnje

Tehnološko znanje se v vsakem trenutku lahko razlikuje med državami in se v času razširja med njimi, zato je potrebno modele narediti dinamične in v njih vključiti raziskovalno-razvojno dejavnost. Tehnologijo in dinamiko je prvi začel uporabljati Vernon (1966) ter razvil teorijo življenjskega cikla proizvoda (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 40).

Glede primerjalnih prednosti države v panogah visoko razvite tehnologije in glede konkurenčnih prednosti posameznega podjetja je odločilnega pomena, ali je znanje pridobljeno s pomočjo raziskovalno-razvojne dejavnosti zasebna dobrina, nacionalna javna dobrina ali mednarodna javna dobrina (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 41).

V primeru, ko gre za (začasno) zasebno dobrino, zaščiteno s patenti, bo podjetje (in država) sposobno določen čas ohraniti konkurenčno prednost, ki mu jo zagotavlja inovacija. Na teh izhodiščih sloni tudi Vernonova teorija življenjskega cikla proizvoda, v kateri se uvajanje novih proizvodov in proizvodnih tehnik odvija na "severu". Ko pa proizvodni proces postane standardiziran, podjetja, ki so razvila nov proizvod selijo proizvodnjo na "jug" zaradi nižjih stroškov dela. Podjetja s severa lahko okrepijo svoje prednosti le z nadaljnimi raziskovalno razvojnimi dejavnostmi. To pripelje do nove kakovostne različice, in neprekinjeno proizvodnjo na severu. Rezultat je znotrajpanožna trgovina z navpično diferenciranimi proizvodi med severom in jugom (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 41).

Ko gre za nacionalno javno dobrino bo raziskovalna dejavnost prispevala k skupnemu javnemu znanju v državi, kjer so bile opravljene raziskave in prinesla koristi tudi drugim podjetjem v panogi ter državi na splošno. V primeru mednarodne javne dobrine pa je splošno znanje dostopno vsem konkurentom, zato posamezna podjetja in panoge ne morejo obdržati prednosti. V tem primeru konkurenčne prednosti podjetij izginejo, država pa je vseeno sposobna obdržati primerjalno prednost v proizvodih, ki zahtevajo visoko razvito tehnologijo, ter postati njihova izvoznica, ker ji relativno obilje človeškega kapitala omogoča stroškovno prednost (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 41 – 42).

Teorije znotrajpanožne trgovine

Znotrajpanožna trgovina je dvosmerna menjava proizvodov, ki sodijo v isto proizvodno skupino. Njen obseg bo tem večji, tem bolj bo med državami podobno obilje faktorjev, tehnološko znanje, tem bolj bodo proizvodi diferencirani ter se bodo potrošniške preference med državami prekrivale (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 42).

Do pojava znotrajpanožne trgovine pa lahko pride tudi zaradi mnogih drugih praktičnih razlogov. Če omenim le dva izmed teh (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 43):

- obmejna trgovina – visoki transportni stroški pri določenih proizvodih silijo proizvajalce k lociranju proizvodnje bližje trgov. Tako naj bi imeli trgovci locirani blizu državne meje svoj naravni trg na obeh straneh meje.
- sezonska odstopanja – nekateri proizvodi, kot na primer sadje in zelenjava, se proizvajajo le določen del leta. Med viškom sezone je proizvodnja lahko tako velika, da jo je potrebno delno izvoziti. Izven sezone pa je potrebno to blago uvažati od drugod. Na letni ravni je to primer znotrajpanožne trgovine.

Znotrajpanožna trgovina je predvsem razširjena v panogah, v katerih je prisotna ekonomija obsega, in v katerih prevladuje nekaj večjih podjetij. Pri razlagi znotrajpanožne trgovine pa je pomembno vodoravno in navpično razlikovanje proizvodov.

Vodoravno razlikovanje je rezultat različnih preferenc potrošnikov pri različicah določenega proizvoda, ki so dosegljive po isti ceni in so podobne kvalitete. O navpični diferenciaciji proizvodov pa govorimo, ko vsi potrošniki določijo proizvodom, ki se razlikujejo po kvaliteti, enak vrstni red prioritete, pod predpostavko, da so le-ti dostopni po isti ceni (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 33 – 34).

V okviru vodoravno diferenciranih proizvodov sta bila razvita dva glavna modela povpraševanja. Prvi je model optimalne lastnosti. Bistvo modela je v tem, da vsak potrošnik smatra določeno kombinacijo lastnosti proizvoda za idealno. Zaradi ekonomije obsega ne bi bilo ekonomično proizvajati idealnih različic za vse potrošnike, zato je na voljo le nekaj različic. Potrošnik pa izbere tisto, ki mu je najbližja. Na trgu se bo oblikovala monopolistična konkurenca. Drugi model je nagnjenost k pestrosti. Model temelji na povpraševanju po diferenciranih proizvodih, ko želi vsak posameznik trošiti vse različice proizvoda v manjši meri. Bistvo obeh modelov je, da bo menjava potekala v obliki znotrajpanožne trgovine (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 34 – 37).

Mednarodno trgovino z navpično diferenciranimi proizvodi pa lahko proučujemo glede na pogoje na strani povpraševanja in na strani ponudbe. O pogojih na strani povpraševanja govori Linderjeva hipoteza. Ta pravi, da podjetja prilagodijo proizvodnjo diferenciranih proizvodov domačemu trgu. Zato bodo podjetja potencialno izvažala proizvode za katere obstaja domač trg. Domače povpraševanje pa je predvsem odvisno od dohodka na prebivalca. Iz tega sledi, da bo menjava med državama tem večja, tem bolji imata državi podoben dohodek na prebivalca. O pogojih na strani ponudbe pa govori Falveyev model. Ta izhaja iz H-O modela, ter uvede navpično diferenciacijo proizvodov. Proizvodnja različic visoke kvalitete zahteva relativno intenzivno uporabo kapitala, različice nižje kvalitete pa so delovno intenzivne. Menjava med državami bo potekala v obliki znotrajpanožne trgovine, saj proizvodi, ki so predmet menjave pripadajo isti skupini proizvodov (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 38 – 40).

2.2 TEORIJA MEDNARODNE PROIZVODNJE

2.2.1 OPREDELITEV TUJIH NEPOSREDNIH INVESTICIJ

Vlaganja kapitala v tujino delimo na vlaganja s fiksnim donosom in na vlaganja s spremenljivim donosom. Vlaganja s spremenljivim donosom delimo naprej na neposredne tuje investicije in na portfolio investicije (Rojec, 1994, str. 25).

Bistvena značilnost, ki neposredne tuje investicije razlikuje od portfolio investicij je element aktivne vloge tujega investitorja. Oziroma glede na definicijo OECD velja, da neposredne tuje investicije predstavljajo cilj rezidenta ene države, da doseže v entiteti druge države, ki ni država investitorja, trajni interes. Trajni interes pomeni obstoj dolgoročne povezave med neposrednim investitorjem in podjetjem, v katerega le-ta vlaga in hkrati pomembno vpliva na upravljanje/vodenje tega podjetja (Rojec, 1994, str. 26; OECD, 1996, str. 7).

Kot glavna oblika razlikovanja med portfeljskimi in neposrednimi naložbami pa se uporablja odstotek udeležbe v kapitalu, ki ga ekonomski subjekt pridobi z lastnino nad vrednostnimi papirji določenega podjetja. Mednarodni denarni sklad je leta 1993 s peto izdajo priporočil postavil 10% udeležbo v kapitalu oziroma v glasovalnih pravicah v podjetju kot kriterij za razlikovanje med portfeljskimi in neposrednimi naložbami (Neposredne naložbe 1994 - 2001, 2002, str. 97).

Kot neposredna naložba tako šteje tista, kjer je delež lastniškega kapitala neposrednega investitorja v celotnem lastniškem kapitalu podjetja enak ali večji od deset odstotkov. Možne so tudi izjeme:

- če investitor poseduje manj kot 10% delnic ali pravic glasovanja, ima pa pomemben vpliv na upravljanje podjetja, se naložba lahko šteje kot neposredna,
- če ima investitor deset ali več odstotkov delnic, nima pa pomembnega vpliva pri upravljanju, je naložba lahko izključena iz neposrednih naložb.

Neposredne tuje investicije so najtesneje povezane s procesi internacionalizacije proizvodnje in z razmahom transnacionalnih podjetij kot akterjev teh procesov. Neposredne tuje investicije namreč vsebinsko zajemajo in omogočajo uresničevanje vseh osnovnih značilnosti transnacionalnih podjetij (transnacionalnost, velikost, skupna oziroma globalna strategija in relativna avtonomnost) (Rojec, 1994, str. 31).

Velik napredek v transportu in komunikacijah po letu 1945 je predstavljal nujni infrastrukturni pogoj za internacionalizacijo proizvodnje z neposrednimi tujimi investicijami. Poleg zunanjih pogojev za razmah neposrednih tujih investicij, pa je moralo priti tudi do sprememb v tržni strukturi. Neposredne tuje investicije so namreč močno

povezane z oligopolno in monopolno tržno strukturo, ker je njihov največji del skoncentriran v rokah relativno majhnega števila največjih transnacionalnih podjetij.

Internacionalizacija proizvodnje z neposrednimi tujimi investicijami pomeni stremljenje k višjim profitnim meram, predvsem zaradi globalnejše kombinacije proizvodnih dejavnikov in možnosti, da se transnacionalna podjetja obnašajo drugače kot podjetja, ki nimajo proizvodnje v večih državah (Rojec, 1994, str. 32 – 34).

2.2.2 *EKLEKTIČNA TEORIJA*

Mednarodno proizvodnjo oziroma neposredne tuje investicije najbolje razloži eklektična teorija. Glavna značilnost te teorije je ta, da združuje podjetniško in lokacijsko specifične prednosti ter koncept internalizacije.

Podjetniško specifične prednosti so tiste, ki so značilne za posamezna podjetja in izhajajo iz notranjih značilnosti posameznih podjetij. Po teh prednostih se določeno podjetje razlikuje od ostalih v isti dejavnosti ali državi, ki ne posedujejo teh prednosti. Na podjetniško specifične prednosti močno vplivajo ekonomsko in institucionalno okolje podjetja ter skupne značilnosti posameznih dejavnosti. Tako lahko različna razpoložljivost posameznih proizvodnih dejavnikov in velikost trga v posameznih državah daje vsem podjetjem iz te države določene prednosti ali pomanjkljivosti pred podjetji iz drugih držav (Rojec, 1994, str. 40 – 43).

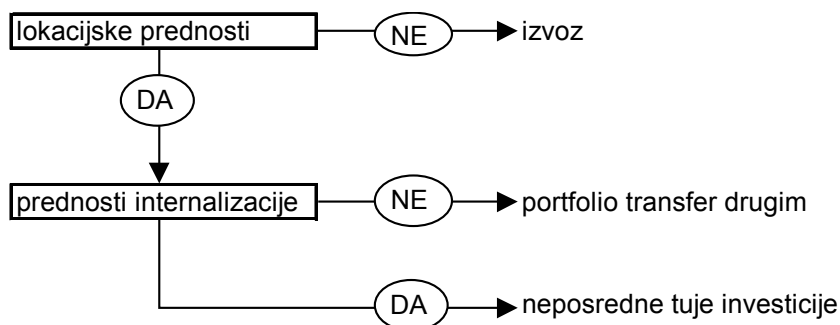
Do koncepta internalizacije je prišlo zaradi dejstva, da je trg za določene transakcije drag in neučinkovit, kar povzroča visoke transakcijske stroške. Če je mogoče naj podjetje te transakcije izvede z nižjimi stroški v okviru samega podjetja – torej z internalizacijo transakcij. S tem se podjetja izognejo nepopolnostim trga ko so šibkejši partner in izkoristijo te nepopolnosti ko so močnejši partner. Seveda pa internalizacija prinaša tudi stroške. Zaradi tega se bo trg internaliziral takrat, ko bodo prednosti internalizacije večje od stroškov, ki jih povzroča (Rojec, 1994, str. 44 – 48).

Lokacijsko specifične prednosti so tretji sestavni del sodobne teorije neposrednih tujih investicij. Podjetje se mora odločiti, ali bo proizvajalo doma in izvažalo, ali pa bo proizvajalo v tujini. Na njihovo odločitev vplivajo proizvodni stroški – proizvajala bodo tam, kjer bodo cene inputov najnižje; marketinški dejavniki – velikost in rast lokalnega trga, od česar je odvisna možnost izkoriščanja ekonomij obsega; ter različne vladne politike – carinske in druge ovire, ki omejujejo izvoz, ter splošna politična in ekonomska stabilnost, kakovost infrastrukture, politika do tujih investicij in druge (Rojec, 1994, str. 49 – 50).

Eklektična teorija ni neka alternativna teorija, temveč teorija, ki poudarja bistvene in skupne značilnosti večine tradicionalnih razlag in tako povezuje obstoječe teorije o mednarodnem udejstvovanju podjetij v različnih oblikah v celoto (Svetličič, 1996, str. 273).

Kljub temu pa obstaja ena bistvena razlika med eklektično in drugimi teorijami neposrednih tujih investicij. Eklektična teorija namreč trdi, da posedovanje podjetniško specifičnih prednosti samo po sebi ne zagotavlja podjetju prednosti pred njegovimi konkurenti v mednarodnem udejstvovanju. Ključne so prednosti, ki jih ima podjetje od same internalizacije v primerjavi s portfolio transferom virov tujim proizvajalcem, ki te vire potem sami izkoriščajo. Brez teh prednosti bi se neposredne tuje investicije umaknile licenčnim sporazumom ali neposredni prodaji znanja na pogodbeni osnovi.

Slika 1: Možne izbire podjetja glede mednarodnega udejstvovanja

Vir: Nielsen, Madsen, Pedersen 1995, str. 60.

Iz slike 1 je razvidno, da nam eklektična teorija v več korakih daje odgovor na to, katero od treh glavnih poti mednarodnega udejstvovanja bo podjetje izbralo. Za kakršnokoli obliko mednarodnega udejstvovanja mora podjetje imeti podjetniško specifične prednosti. Te prednosti lahko izkoristi podjetje samo, ali pa jih odstopi v uporabo drugim (portfolio transfer virov). Odločilo se bo na podlagi prednosti internaliziranja. Če te prednosti ne obstajajo, bo podjetje podjetniško specifične prednosti odstopilo v obliki portfolio transfera drugim. V kolikor pa prednosti internaliziranja obstajajo, jih bo podjetje izkoristilo samo s proizvodnjo doma in izvozom ali pa s proizvodnjo v tujini. Kje bo dejansko podjetje proizvajalo pa je odvisno od lokacijskih prednosti (Rojec, 1994, str. 54 – 55).

3 FORMALNI POGOJI EKONOMSKIH TOKOV MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO

V tej točki, ki sem jo razdelil na dva dela, bom predstavil formalne pogoje menjave med državama. V prvem delu bom povzel glavne sklenjene sporazume med Slovenijo in Makedonijo, ki se tičejo gospodarskega sodelovanja med državama. V drugem delu pa bom

predstavil Sporazum o prosti trgovini med EU in Makedonijo v okviru Stabilizacijsko asociacijskega sporazuma. Namen tega je prikazati pogoje menjave med Slovenijo in Makedonijo po vstopu Slovenije v EU. Pri tem predpostavljam, da bo Slovenija postala članica EU v letu 2004, ter da Makedonija takrat ne bo članica EU. Na koncu bom podal kratko primerjavo med obema sporazumoma o prosti trgovini.

3.1 SKLENJENI SPORAZUMI MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO PRED VSTOPOM SLOVENIJE V EU

Med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo je bilo sklenjenih več sporazumov, ki zadevajo ekonomske odnose med državama. Ti sporazumi so:

- Sporazum o gospodarskem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, podpisan 25.02.1992 v Ljubljani, z začetkom veljavnosti 29.05.1992
- Plačilni sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, podpisan 25.02.1992 v Ljubljani, z začetkom veljavnosti 29.05.1992
- Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o vzajemni zaščiti in spodbujanju investicij, podpisan 05.06.1996 v Skopju, z začetkom veljavnosti 21.09.1999
- Sporazum o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, podpisan 01.07.1996 v Skopju, z začetkom veljavnosti 01.09.1996
- Konvencija med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki na dohodek in premoženje, podpisana 15.05.1998 v Skopju, z začetkom veljavnosti 20.09.1999
- Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju, podpisan 24.12.1993 v Skopju, z začetkom veljavnosti 28.08.1995
- Protokol o izvozu vina iz Republike Makedonije v Republiko Slovenijo, z začetkom veljavnosti 12.11.1993
- Pogodba o ureditvi medsebojnih premoženjskopравnih razmerij, z začetkom veljavnosti 23.11.1999

3.1.1 SPORAZUM O GOSPODARSKEM SODELOVANJU MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO MAKEDONIJO

Sporazum o gospodarskem sodelovanju (Sporazum o gospodarskem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, 1992) je bil eden prvih sporazumov sklenjenih med državama po osamosvojitvi. V njem sta se državi med drugim zavezali, da bosta vzajemno ustvarili takšne možnosti za uresničitev gospodarskega sistema, ki bodo zagotovile prosto gibanje blaga, storitev, naložb, denarja, kapitala, informacij in gibanje ter zaposlitev ključnega osebja pravnih oseb, prosto gibanje delovne sile za izvajanje storitev

subjektov iz ene pogodbenice v drugi ter prosto gibanje ljudi, ki nima zaposlitvenega značaja kot tudi razvoj raznih oblik gospodarskih, znanstveno-tehničnih vezi med subjekti iz obeh pogodbenic.

3.1.2 PLAČILNI SPORAZUM MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO MAKEDONIJO

S Plačilnim sporazumom (Plačilni sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, 1992) se je uredil način opravljanja plačilnega prometa med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo.

Plačila med državama, na podlagi sporazuma, potekajo v konvertibilni valuti, s plačilom v domicilni valuti preko nerezidentskih računov ter s plačilom preko klirinškega računa, v skladu z domicilno zakonodajo in v vseh oblikah mednarodne bančne prakse.

3.1.3 SPORAZUM O PROSTI TRGOVINI

Trgovinski odnosi med Slovenijo in Makedonijo so urejeni s Sporazumom o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo (Sporazum o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo, 1999).

Sporazum o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo je predvideval, da bosta državi pogodbenici v prehodnem obdobju, ki se je končalo 1. januarja 2000, v skladu z določbami tega sporazuma in v skladu s XXIV. členom Splošnega sporazuma o carinah in trgovini postopoma vzpostavili območje proste trgovine.

Cilji sporazuma so:

- spodbujati usklajen razvoj medsebojnih gospodarskih odnosov in pospeševati napredek njunih gospodarskih dejavnosti, dvig življenjskega standarda in boljše možnosti zaposlovanja ter povečanje storilnosti in finančne stabilnosti,
- zagotavljati poštene pogoje konkurence v trgovinski menjavi med pogodbenicama,
- z odstranjevanjem trgovinskih ovir prispevati k skladnemu razvoju in širjenju svetovne trgovine.

Sporazum je sestavljen iz treh poglavij. Prvi ureja menjavo industrijskih izdelkov med državama, drugi ureja področje menjave kmetijskih in živilskih izdelkov, v tretjem pa so opredeljene splošne določbe. V nadaljevanju bom podrobneje predstavil prvi dve poglavji.

1. poglavje – industrijski izdelki

Z industrijskimi izdelki razumemo izdelke, ki so uvrščeni v poglavja od 25 do 97 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga ter izvirajo iz držav pogodbenic.

Za uvoz industrijskih proizvodov iz Makedonije v Slovenijo velja naslednje:

- Republika Slovenija z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma ukine vse carinske dajatve pri uvozu za izdelke s poreklom iz Republike Makedonije.

Za uvoz industrijskih proizvodov iz Slovenije v Makedonijo pa velja naslednje:

- Carinske dajatve in posebne carinske dajatve pri uvozu, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji za izdelke po poreklu iz Republike Slovenije, ki so navedeni v Prilogi 1 k Protokolu 1, so se postopoma zmanjševale v skladu z naslednjim časovnim razporedom:
 - z dnem začetka veljavnosti sporazuma za 30%
 - 1. januarja 1997 za 50%
 - 1. januarja 1998 za 70%
 - 1. januarja 1999 za 90%
 - 1. januarja 2000 so bile preostale dajatve odpravljene.
- Carinske dajatve in posebne carinske dajatve pri uvozu, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji za izdelke po poreklu iz Republike Slovenije, ki so navedeni v Prilogi 2 k Protokolu 1, so se postopoma zmanjševale v skladu z naslednjim časovnim razporedom:
 - z dnem začetka veljavnosti sporazuma za 50%
 - 1. januarja 1997 za 80%
 - 1. januarja 1998 so bile preostale dajatve odpravljene.
- Carinske dajatve in posebne carinske dajatve pri uvozu, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji za izdelke po poreklu iz Republike Slovenije, ki so navedeni v Prilogi 3 k Protokolu 1, so bile odpravljene 1. januarja 2000. Za vse ostale izdelke, ki v prilogah Protokola 1 niso navedeni so se carinske dajatve odpravile z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma.

Državi sta se s sporazumom obvezali, da v medsebojni trgovini ne bosta uvajali nobenih novih carinskih dajatev pri uvozu ali izvozu ter ravno tako nobenih novih količinskih omejitev pri uvozu ali izvozu. Vse obstoječe izvozne carinske dajatve ter količinske omejitve pa sta z začetkom veljavnosti sporazuma ukinili. Podobno velja tudi za posebne carinske dajatve, le da je Republika Makedonija sprva ohranila 1% stopnjo za carinsko evidentiranje, ki pa jo je v sredini leta 2002 odpravila.

2. poglavje – kmetijski in živilski izdelki

S kmetijskimi in živilskimi izdelki v tem sporazumu razumemo izdelke uvrščene v poglavja 1 do 24 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga.

Za slovenski uvoz proizvodov s poreklom iz Republike Makedonije velja naslednje:

- Carinske dajatve pri uvozu, ki se uporabljajo v Republiki Sloveniji za izdelke po poreklu iz Republike Makedonije, ki so navedeni v Prilogi 1 Protokola 2, se bodo odpravile z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma v okviru carinskih kvot, določenih v tej prilogi.

Za makedonski uvoz proizvodov s poreklom iz Republike Slovenije velja:

- Carinske dajatve pri uvozu, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji za izdelke po poreklu iz Republike Slovenije, ki so navedeni v Prilogi 2 Protokola 2, se bodo odpravile z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma v okviru carinskih kvot, določenih v tej prilogi.

Količine, v okviru carinskih kvot določenih v prilogah 1 in 2 Protokola 2, bo za vsako posamezno leto določila Mešana komisija v sredini meseca novembra na predlog pristojnih ministrstev obeh pogodbenic.

Za izdelke, ki niso naštetih v prilogah 1 in 2 v okviru carinskih kvot se uporabljajo carinske dajatve po načelu države z največjimi ugodnostmi.

3. poglavje – splošne določbe

V tem poglavju je ena izmed pomembnejših določb tista, ki govori o poreklu blaga in je podrobneje opisana v Protokolu 3. Tu je opredeljen pojem »proizvod s poreklom« ter določeni dokumenti in pogoji, ki so potrebni za pridobitev statusa blaga s poreklom.

3.1.4 SPORAZUM MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO MAKEDONIJO O VZAJEMNI ZAŠČITI IN SPODBUJANJU INVESTICIJ

Sporazum (Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o vzajemni zaščiti in spodbujanju investicij, 1999) je bil sestavljen z namenom ustvariti ugodne pogoje za investicije investitorjev ene pogodbenice na ozemlju druge pogodbenice in ciljem, da se spodbudi in vzajemno zaščiti investicije, kar bo prispevalo k oživitvi ekonomskega razvoja obeh držav.

Z investicijo razumemo vsako obliko lastnine ali vsako drugo obliko premoženjske vrednosti, ki jo investira fizična ali pravna oseba ene od pogodbenic na ozemlju druge pogodbenice. Investicija torej vključuje: premično in nepremično premoženje, delnice, lastninske deleže, druge vrednostne papirje, pravico do denarja uporabljenega za

ustvarjanje ekonomske vrednosti, avtorske pravice, zaščitne znamke, patente in druge pravice intelektualne in industrijske lastnine, tehnične postopke, know-how, goodwill, katerokoli pravico finančne narave, ki izhaja iz sporazuma, kot tudi katerokoli pravico, franšizo ali koncesijo s katerimi se ureja opravljanje del.

Državi pogodbenici se v sporazumu obvezujeta:

- da bosta na svojem ozemlju spodbujali investicije investitorjev druge pogodbenice in jih odobrili v skladu s svojimi veljavnimi predpisi,
- da bosta zagotavljali polno zaščito in varnost in ne bosta z neupravičenimi ali diskriminatornimi ukrepi kakorkoli vplivali na investicije,
- da nobena pogodbenica ne bo investicij investitorjev druge pogodbenice razlastila, nacionalizirala ipd., razen če je tak ukrep sprejet v javnem interesu in proti ustrezni odškodnini. Odškodnina mora biti enaka tržni vrednosti razlašene investicije tik pred razlastitvijo, vsebovati pa mora tudi obresti do dneva plačila.
- da bosta omogočili investitorjem druge pogodbenice prost prenos z investicijo povezanih plačil.

Sporazum bo veljal za obdobje deset let od dneva veljavnosti in bo vsakokrat avtomatično podaljšan za naslednjih deset let, razen če ga katera od pogodbenic pisno ne odpove.

3.1.5 KONVENCIJA MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO MAKEDONIJO O IZOGIBANJU DVOJNEGA OBDAVČEVANJA V ZVEZI Z DAVKI NA DOHODEK IN PREMOŽENJE

Ta konvencija (Konvencija med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki na dohodek in premoženje, 1999) se uporablja za osebe, ki so rezidenti ene ali obeh držav pogodbenic. Predmet konvencije pa so davki na dohodek in premoženje. Glede na obstoječe davke, so to:

- v Sloveniji – davek na dobiček pravnih oseb; davek na dohodek posameznikov, vključujoč mezde in plače, dohodek od kmetijskih dejavnosti, dohodek iz poslovanja, kapitalske dobičke in dohodek iz nepremičnin in premičnin; davek na premoženje,
- v Makedoniji – davek na osebni dohodek, davek na dobiček, davek na premoženje.

Kadar rezident države pogodbenice ustvari dohodek ali ima v lasti premoženje, ki se v skladu z določbami te konvencije lahko obdavči v drugi državi pogodbenici, prva omenjena država odobri:

- kot odbitek od davka na dohodek tega rezidenta – znesek, ki je enak davku od dohodka, ki je plačan v tej drugi državi,
- kot odbitek od davka na premoženje tega rezidenta – znesek, ki je enak davku od premoženja, ki je plačan v tej drugi državi.

Konvencija zagotavlja enako obravnavanje državljanov, podjetij in drugih gospodarskih subjektov. To pomeni, da državljanji, podjetja in drugi subjekti države pogodbenice v drugi državi pogodbenici ne smejo biti zavezani kakršnemu koli obdavčenju ali kakršnim koli zahtevam v zvezi s tem, ki je drugačno ali bolj obremenjujoče, kot je lahko obdavčenje domačih subjektov v enakih okoliščinah.

3.1.6 POGODBA O UREDITVI MEDSEBOJNIH PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIC

Določbe te pogodbe (Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o ureditvi medsebojnih premoženjskopравnih razmerij, 1999) se nanašajo na urejanje in razreševanje premoženjskopравnih razmerij med pogodbenicama, ki so nastala pred vzpostavitvijo neodvisnosti in samostojnosti pogodbenic in po njej.

Lastninska pravica in druge stvarne pravice, ki so jih fizične in pravne osebe ene pogodbenice pridobile na premoženjih in nepremičninah na ozemlju druge pogodbenice, ter druge premoženjske in nepremoženjske pravice uživajo na ozemlju te pogodbenice enako pravno varstvo pred sodišči in drugimi državnimi organi, kakršno je zajamčeno domačim fizičnim in pravnim osebam.

Za pravne osebe, ki so po vzpostavitvi neodvisnosti pogodbenic s svojimi sredstvi ustanovile pravne osebe na ozemlju ene pogodbenice kot tuje pravne osebe s sedežem na ozemlju druge pogodbenice v skladu z veljavnimi predpisi te pogodbenice o tujih vlaganjih, se uporabljajo veljavni prepisi vsake od pogodbenic, ki urejajo ustanavljanje, poslovanje in preoblikovanje tujih pravnih oseb.

3.1.7 SPORAZUM MED VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE IN VLADO REPUBLIKE MAKEDONIJE O ZNANSTVENEM IN TEHNOLOŠKEM SODELOVANJU

S tem sporazumom (Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju, 1995) sta se pogodbenici zavezali, da bosta razvijali in podpirali znanstveno in tehnološko sodelovanje med sodelujočimi organizacijami obeh držav na podlagi načela suverenosti, neodvisnosti, enakosti ter vzajemnosti in v obojestransko korist. Sodelujejo lahko akademije znanosti, znanstveni inštituti, znanstvena združenja, univerze, vladne organizacije in druge raziskovalne in razvojne organizacije.

Sodelovanje naj bi potekalo v okviru znanstvenih in tehnoloških raziskav in razvoja na skupaj dogovorjenih področjih; izmenjav znanstvenikov, strokovnjakov, raziskovalcev, univerzitetnih učiteljev in tehničnega osebja; izmenjav znanstvenih in tehnoloških informacij; izmenjav ali souporabe opreme, instrumentov, pripomočkov ali materiala;

skupnih znanstvenih konferenc, simpozijev in delavnic. Poleg navedenega pa bosta državi spodbujali in podpirali sodelovanje in udeležbo v multilateralnih in regionalnih znanstvenih, tehnoloških in razvojnih programih in projektih.

3.2 SPORAZUMI VELJAVNI PO VSTOPU SLOVENIJE V EU

Slovenija bo ob vstopu v EU prevzela pravni red, ki velja na področju skupne trgovinske politike, kot enega ključnih stebrov enotnega evropskega trga. To pomeni, da bodo sedanje Sporazume o prosti trgovini nadomestili Stabilizacijsko asociacijski sporazumi. Slovenija se bo tako odpovedala Sporazumu o prosti trgovini z Makedonijo ter prevzela Stabilizacijsko asociacijski sporazum (Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the former Yugoslav Republic of Macedonia, of the other part, 2001), ki ga je z Makedonijo sklenila EU. S tem se bodo spremenili pogoji za izvoz slovenskih izdelkov na makedonski trg.

Makedonija in EU sta Stabilizacijsko asociacijski sporazum podpisali 9. aprila 2001, uporabljati pa se je začel 1. junija 2001. To je bil prvi sporazum take vrste, ki ga je EU sklenila z eno od držav JV Evrope.

Namen sporazuma je postopno vzpostaviti delovanje proste trgovine med EU in Makedonijo. Prehodno obdobje, po katerem bo vzpostavljeno območje proste trgovine, naj bi trajalo maksimalno deset let od začetka veljavnosti sporazuma.

Poglavje o prostem pretoku blaga je sestavljeno (podobno kot Sporazum o prosti trgovini med Slovenijo in Makedonijo) iz treh delov. Prvo poglavje je namenjeno industrijskim proizvodom, drugo kmetijstvu in ribištvu, v tretjem pa so podane splošne določbe.

1. poglavje – industrijski proizvodi

Določbe tega poglavja se nanašajo na proizvode, ki so uvrščeni v poglavja od 25 do 97 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga ter izvirajo iz držav pogodbenic.

Za uvoz industrijskih proizvodov iz Makedonije v EU velja naslednje:

- EU z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma ukine vse carinske dajatve ter količinske omejitve pri uvozu za izdelke s poreklom iz Republike Makedonije.

Za uvoz industrijskih proizvodov iz EU v Makedonijo pa velja naslednje:

- Carinske dajatve pri uvozu za proizvode, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji po poreklu iz EU in niso navedeni v Aneksu 1 ali 2, se z dnem veljavnosti tega sporazuma ukinejo.
- Carinske dajatve pri uvozu za proizvode, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji po poreklu iz EU in so navedeni v Aneksu 1, se bodo zniževale na naslednji način:
 - 1. januarja prvega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 90 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja drugega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 80 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja tretjega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 70 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja četrtega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 60 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja petega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 50 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja šestega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 40 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja sedmega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 30 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja osmega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 20 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja devetega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 10 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja desetega leta veljavnosti sporazuma bodo vse ostale dajatve odpravljene.
- Carinske dajatve pri uvozu za proizvode, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji po poreklu iz EU in so navedeni v Aneksu 2 (najbolj občutljivi industrijski proizvodi), se bodo zniževale na naslednji način:
 - 1. januarja tretjega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 80 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja petega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 70 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja šestega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 60 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja sedmega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 50 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja osmega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 40 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja devetega leta veljavnosti sporazuma se bodo znižale na 20 % osnovne dajatve,
 - 1. januarja desetega leta veljavnosti sporazuma pa bodo popolnoma odpravljene.

- Količinske omejitve pri uvozu za proizvode, ki se uporabljajo v Republiki Makedoniji po poreklu iz EU bodo z dnem uveljavitve sporazuma odpravljene.

EU in Makedonija sta z uveljavitvijo tega sporazuma ukinili tudi vse carinske dajatve in količinske omejitve pri izvozu blaga.

2. poglavje – kmetijski proizvodi in ribištvo

S kmetijskimi in ribiškimi proizvodi v tem sporazumu razumemo izdelke uvrščene v poglavja 1 do 24 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga.

Za uvoz kmetijskih in ribiških proizvodov iz Makedonije v EU velja naslednje:

- EU z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma ukine večino carinskih dajatev ter vse količinske omejitve pri uvozu za proizvode s poreklom iz Republike Makedonije.
- Proizvodom navedenim v 7. in 8. poglavju, katerih carinska tarifa je sestavljena iz dveh delov (ad valorem carina in specifična carina), se ukine le del carine ki se veže na vrednost blaga (ad valorem).

Za uvoz kmetijskih in ribiških proizvodov iz EU v Makedonijo velja naslednje:

- Makedonija z dnem veljavnosti tega sporazuma ukine carinske dajatve proizvodom navedenim v Aneksu 4 (a), ter odpravi vse količinske omejitve pri uvozu za proizvode s poreklom iz EU.
- Z dnem veljavnosti tega sporazuma ukine carinske dajatve pri uvozu proizvodom navedenim v Aneksu 4 (b), v mejah tarifnih kvot, ki so navedene pri posameznem proizvodu. Za količine, ki presegajo določene kvote, se bodo carinske dajatve zniževale postopoma.
- Trgovina z vinom in žganimi pijačami je urejena s posebnim sporazumom.

Če ta Stabilizacijsko asociacijski sporazum primerjamo z obstoječim Sporazumom o prosti trgovini med Slovenijo in Makedonijo lahko ugotovimo da je slednji za Slovenijo precej ugodnejši. Ob predvidenem pristopu Slovenije k EU v letu 2004 carine na podlagi sporazuma med EU in Makedonijo še ne bodo v celoti ukinjene. Tako se bo naše gospodarstvo pri izvozu svojih izdelkov v Makedonijo ponovno soočilo s carino, ki pa v nobenem primeru ne bo polna carina in se bo vsako leto zniževala do popolne ukinitve na koncu prehodnega obdobja. Po koncu prehodnega obdobja (1.1.2011) bodo pogoji za izvoz blaga v Makedonijo izenačeni s pogoji, ki jih trenutno nudi Sporazum o prosti trgovini med Slovenijo in Makedonijo.

V vmesnem obdobju (do 1.1.2011) pa bodo največ negativnih posledic čutili naši izvozniki, predvsem izvozniki industrijskih proizvodov. Posledice na področju kmetijstva pa bodo odvisne od razlik v danih kvotah.

Položaj slovenskih izvoznikov na trgu Makedonije naj bi se poslabšal za 66 % dosedanjega izvoza proizvodov predelovalne industrije, brez upoštevanja proizvodov živilske industrije. Leta 2004 naj bi se današnja 0 % carinska stopnja pri uvozu iz Slovenije dvignila na 70 % veljavne tarife za proizvode v Aneksu 1, na 80 % za proizvode v Aneksu 2, na 56 % za tekstilne izdelke in 40 % za izdelke iz jekla (Kumar et al., 2001).

Glede na pomen v strukturi izvoza se bo položaj poslabšal zlasti za izvoz proizvodov podpodročij "kemikalije in kemični izdelki", "les in lesni izdelki", "proizvodnja strojev in naprav", "proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov" ter izvoz vozil, pohištva in tekstilnih izdelkov (Kumar et al., 2001).

Spremenil se bo tudi položaj za kmetijske izdelke, saj bo ves izvoz kmetijskih pridelkov sproščen. Sproščen pa bo tudi večji del uvoza kmetijskih izdelkov iz Makedonije. Spremembe bodo pa tudi na področju kvot; tako za nekatere izdelke teh ne bo več, za druge pa ostajajo in so v nekaterih primerih celo manjše od tistih, ki so določene s Sporazumom o prosti trgovini s Slovenijo.

4 ANALIZA GOSPODARSKEGA POLOŽAJA SLOVENIJE IN MAKEDONIJE

V tem poglavju bom predstavil primerjavo makroekonomskih dosežkov gospodarstev Slovenije in Makedonije. Primerjava bo temeljila na štirih glavnih makroekonomskih kazalcih – bruto domači proizvod in njegova rast, stopnja inflacije in stopnja brezposelnosti; poleg teh pa bom napravil še primerjavo plačilnih bilanc držav, ter nekaterih kazalcev zunanje trgovine.

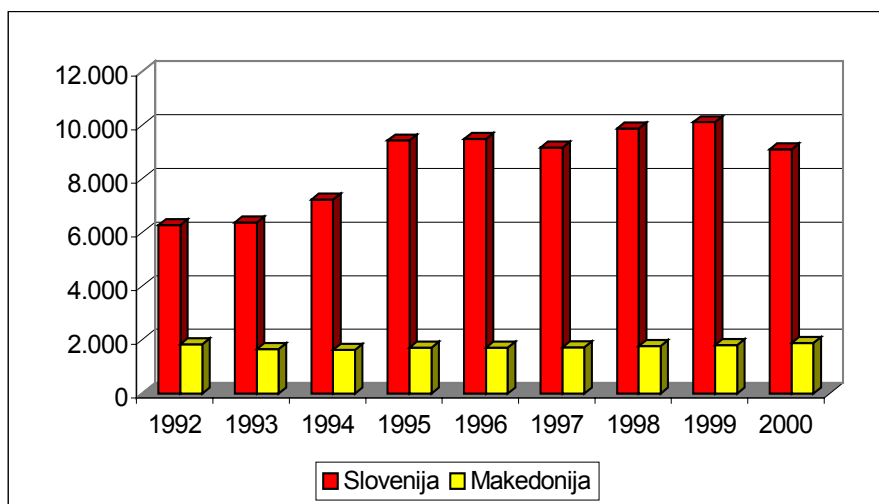
4.1 GLAVNI MAKROEKONOMSKI KAZALCI

- Bruto domači proizvod

Bruto domači proizvod je vrednost vseh končnih dobrin in storitev, ki so proizvedene v gospodarstvu v določenem časovnem obdobju. Bruto domači proizvod je osnovno merilo ekonomske aktivnosti in meri velikost gospodarstva (Senjur, 1995, str. 5).

Zaradi različne velikosti držav nam podatek o višini bruto domačega proizvoda ne omogoča mednarodnih primerjav gospodarske razvitosti. Zaradi tega se izračunava bruto domači proizvod na prebivalca, ki je količnik med celotnim bruto domačim proizvodom in številom prebivalcev države, ki jo analiziramo. Z bruto domačim proizvodom na prebivalca lahko tako opravljamo primerjave z drugimi državami, hkrati pa je to merilo življenjskega standarda prebivalcev neke države (Senjur, 1995, str. 6).

Slika 2: BDP na prebivalca v Sloveniji in Makedoniji, v obdobju 1992 – 2000 v USD

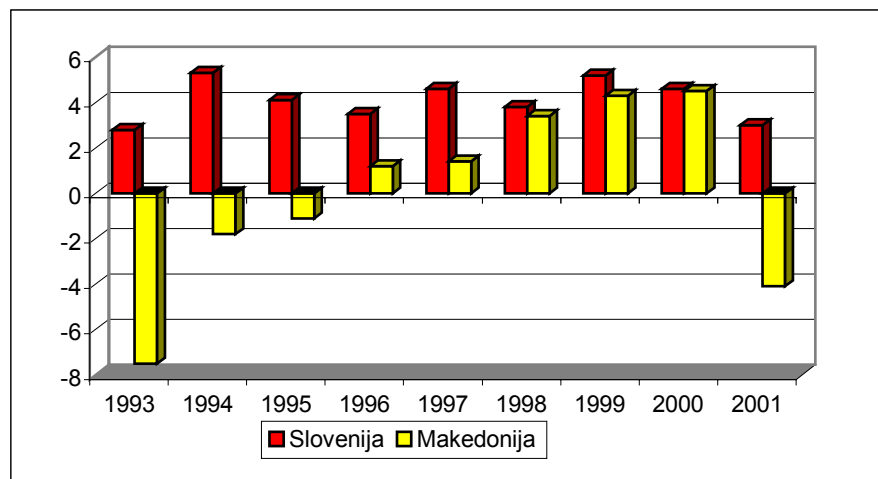

Vir: Tabela 1 v prilogah.

Na podlagi prikazanih podatkov v sliki 2 lahko ugotovimo, da je v obdobju od leta 1992 do 2000 BDP na prebivalca v Sloveniji vseskozi (razen v letih 1997 in 2000) naraščal in se ustalil na vrednosti 9.105 USD. V Makedoniji pa se je BDP na prebivalca v istem obdobju vseskozi gibal med 1.600 in 1.900 USD. Tako je leta 1992 makedonski BDP na prebivalca predstavljal skoraj 30 % slovenskega, leta 2000 pa le še 20 %.

Natančnejše podatke o spreminjanju BDP v času pa nam kaže kazalec stopnje rasti proizvoda. Na omenjeni kazalec pa vpliva več faktorjev. Tako lahko BDP raste zaradi sprememb v proizvodnih virih (delovna sila in kapital), ali pa zaradi sprememb v učinkovitosti proizvodnih virov (produktivnost).

Slika 3: Gibanje stopenj rasti BDP Slovenije in Makedonije v obdobju 1993 do 2001 v %

Vir: Tabela 1 v prilogah.

Iz slike 3 je razvidno, da je BDP v Sloveniji rasel veliko bolj enakomerno ter z višjimi stopnjami rasti kakor v Makedoniji. Makedonska gospodarska rast je bila v letih 1993 do 1995 negativna, (tudi v Sloveniji je bila rast leta 1992 negativna, -5,5 %) kar gre pripisati osamosvojitvi države, nato pa je do leta 2000 neprestano rasla s pozitivnimi stopnjami. To gre pripisati stabilnemu makroekonomskemu okolju, ki se je odražal v relativni stabilnosti cen, stabilnosti deviznega tečaja in v povečani likvidnosti, ki je omogočala večjo kreditno aktivnost bank. Tako je bila leta 2000 dosežena gospodarska rast 4,5 %, kar je najvišja rast od osamosvojitve dalje. Do tako visoke rasti pa je prišlo predvsem zaradi dogodkov, ki so nastali pred uvedbo DDV. V letu 2001 pa je slika popolnoma drugačna. Makedonsko gospodarstvo je precej nazadovalo (bruto domači proizvod se je znižal za 4,1 %) zaradi nestabilnih notranjih razmer (sedem mesečni oborožen etnični konflikt) (International Monetary Fond, 2002, str. 5; National Bank of the Republic of Macedonia, 2001, str. 10).

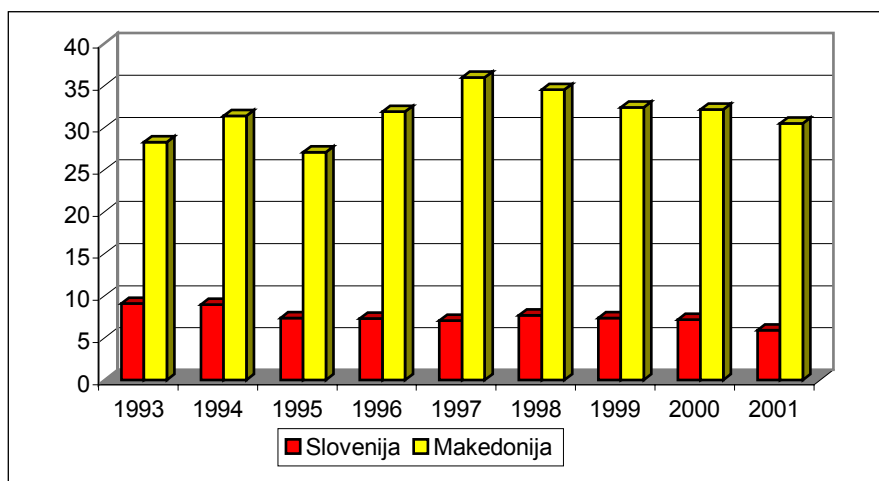
- Stopnja brezposelnosti

Brezposelnost je eden osrednjih makroekonomskih problemov in je pogosto merilo uspeha makroekonomske politike. Mednarodni urad za delo (ILO) je brezposelnost opredelil kot število ljudi nad določeno starostjo, ki so brez dela, so tekoče na razpolago za delo in iščejo delo v razdobju, o katerem je govora. Stopnja brezposelnosti pa je opredeljena kot število brezposelnih glede na delovno silo. Delovna sila zajema vse tiste, ki delajo kot tudi tiste, ki iščejo delo (zaposleni + brezposelni) (Senjur, 1995, str. 155 – 156).

Iz slike 4 je razvidno, da je stopnja brezposelnosti je v Makedoniji precej višja od tiste v Sloveniji (v letu 2001 je več kot petkrat tolikšna). Tako je makedonska brezposelnost ena najvišjih v Evropi in predstavlja resen gospodarski problem. Visoka stopnja brezposelnosti

namreč vpliva tudi na bruto domači proizvod. Ta namreč pomeni nezaposlenost proizvodnih virov in temu primeren odmik od potencialnega bruto domačega proizvoda.

Slika 4: Stopnja nezaposlenosti v Sloveniji in Makedoniji v obdobju 1993 – 2001 v %

Vir: Tabela 1 v prilogah.

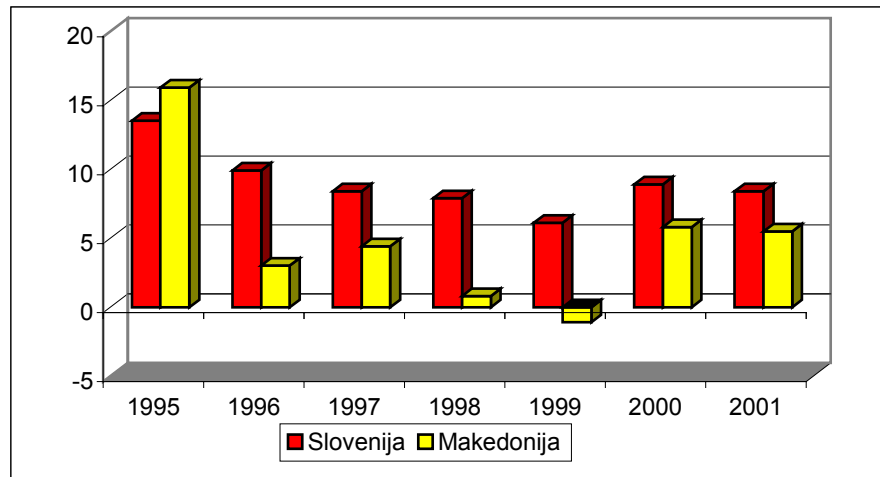
Kljub konstantni gospodarski rasti od leta 1996 dalje, se stopnja brezposelnosti ni očitneje znižala. Zaradi njenega dolgoročnega značaja lahko govorimo o obstoju strukturne nezaposlenosti v Makedoniji. V letu 2000 so bile zato vpeljane razne strukturne reforme, ki pa zaenkrat niso dale pravih rezultatov.

- Stopnja inflacije

Stopnja inflacije, kot tretja ključna ekonomska kategorija, pomeni odstotno povečanje ravni cen v določenem časovnem obdobju. Z ostalima dvema kategorijama (brezposelnost in BDP) je povezana v okviru Philipsove krivulje. Višja stopnja inflacije naj bi korelirala z nižjo stopnjo brezposelnosti in obratno (Senjur, 1995, str. 452).

Iz podatkov v sliki 5 je razvidno, da je stopnja inflacije v Sloveniji od leta 1996 dalje višja, kot v Makedoniji. Ohranjanje stopnje inflacije na enoštevlični ravni je za makedonsko makroekonomsko politiko velik dosežek, ter še eno potrdilo za uspešno koordinacijo monetarne, fiskalne in plačne politike. Kljub vsemu pa se je stopnja inflacije v letu 2000 ponovno nekoliko dvignila, ter podobno raven ohranila tudi v naslednjem letu. To gre pripisati predvsem gibanju cen surove nafte na svetovnem trgu, uvedbi davka na dodano vrednost v aprilu 2000, rasti cen elektrike ter nizki primerjalni ravni v letu 1999.

Slika 5: Stopnja inflacije v Sloveniji in Makedoniji v obdobju 1995 – 2001 v %

Vir: Tabela 1 v prilogah.

4.2 STANJE PLAČILNE BILANCE

Plačilno bilanco lahko opredelimo kot sistematični zapis vseh ekonomskih transakcij rezidentov ene države z rezidenti vseh drugih držav v določenem časovnem obdobju. Plačilna bilanca države torej predstavlja bilanco tokov blaga, storitev in kapitala s tujino v določenem časovnem obdobju (Mrak, 2001, str. 5).

Plačilno bilanco običajno delimo na dva dela oziroma na dve podbilanci – tekoči in finančno-kapitalski del.

Med transakcije tekočega računa plačilne bilance se vključujejo vse "realne" transakcije med rezidenti ene države in rezidenti vseh drugih držav. Nadalje se te transakcije delijo na štiri osnovne skupine (Mrak, 2001, str. 14, 15):

- blagovna menjava – vključuje izvoz in uvoz osnovnega oz. "vidnega" blaga
- storitve – sem vključujemo prejemke in plačila za transakcije kot so transport, potovanja, finančne storitve (bančništvo, zavarovalništvo) in ostale storitve
- dohodki – gre za dohodke, ki pomenijo nadomestilo za uporabo izvoženih oz. uvoženih produkcijskih faktorjev (obresti, dividende)
- tekoči transferi – gre za finančne transakcije, ki nimajo za posledico povratnega toka finančnih sredstev (npr. nepovratna finančna pomoč)

V kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance pa se beležijo ekonomske transakcije, ki se nanašajo na prilive oziroma odlive kapitala v/iz države. Kapitalski račun vsebuje kapitalske transfere in pridobitve/odtuitve neproizvedenega in nefinančnega premoženja. Finančni račun pa se deli na naslednje skupine (Mrak, 2001, str. 18-21):

- neposredne naložbe (več o teh v poglavju 2.2 Teorija mednarodne proizvodnje)

- naložbe v vrednostne papirje – tuje portfeljske naložbe bi lahko definirali kot vse investicije v vrednostne papirje, katerih cilj ni prevzem nadzora v kakem podjetju, temveč je cilj investicije čim večja donosnost naložbe, ki jo dosežejo z razliko med prodajno in nakupno ceno vrednostnih papirjev ter z dividendami. Glavni motiv portfeljskih naložb je doseči enako donosnost ob nižjem tveganju oziroma višjo donosnost kot pri naložbi z enakim tveganjem. Vidimo torej, da je motiv portfeljskih naložb predvsem špekulativen in kratkoročen. Kot portfeljska naložba v plačilni bilanci torej šteje naložba tujca, kjer je delež lastniškega kapitala neposrednega investitorja v celotnem lastniškem kapitalu podjetja manjši od deset odstotkov.
- ostale naložbe – sem prištevamo trgovinske kredite ter različne oblike zadolževanja v tujini
- mednarodne denarne rezerve – gre za devizna sredstva centralne banke, monetarno zlato, imetja SDR ter rezervno pozicijo države pri MDS.

Tabela 1: Plačilni bilanci Slovenije in Makedonije za leti 2000 in 2001 v mio USD

	Slovenija		Makedonija	
	2000	2001	2000	2001
TEKOČI RAČUN	-612	-67	-108	-352
Blago	-1.139	-622	-558	-428
Izvoz	8.808	9.342	1.317	1.153
Uvoz	-9.947	-9.964	-1.875	-1.581
Storitve	436	501	-55	-99
Dohodki	-25	-75	-46	-41
Tekoči transferi	116	128	551	214
KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	569	20	40	379
Kapitalski račun	4	-4	0	1
Finančni račun	565	23	39	378
Neposredne naložbe	110	338	176	442
Naložbe v VP	189	90	0	0
Ostale naložbe	445	881	99	-27
Mednarodne den. rezerve	-178	-1.285	-236	-38
NETO NAPAKE IN IZPUSTITVE	43	47	68	-26

Vira: Plačilna bilanca Slovenije, December 2001, 2002, str. 3 – 4; Annual Report 2001, 2002, str. 54.

Na podlagi podatkov v tabeli 1 lahko ugotovimo, da sta imeli obe državi v letih 2000 in 2001 primanjkljaj v tekočem delu plačilne bilance. Kljub tej podobnosti pa obstajajo med državama večje razlike.

V Sloveniji smo v obeh letih, še posebno pa v letu 2000 zabeležili precej večji deficit v trgovinski bilanci kot v Makedoniji. Vendar pa je, v nasprotju z Makedonijo, Slovenija precejšen del tega primanjkljaja pokrila s presežkom na storitvenem delu plačilne bilance.

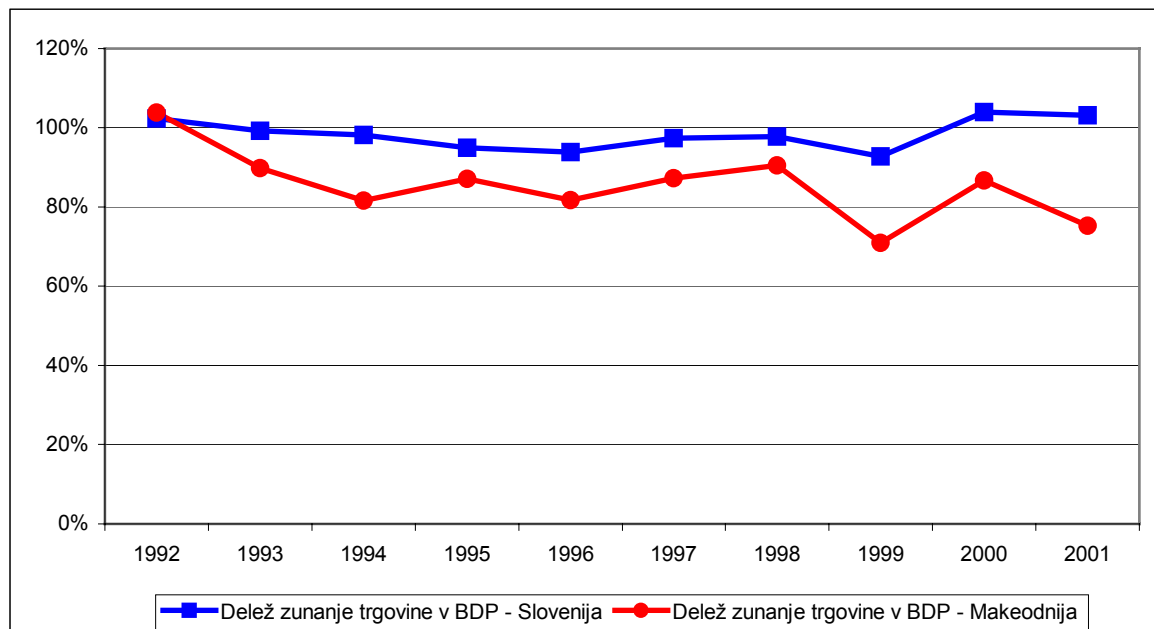
Tako je primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance Slovenije leta 2001 precej nižji kot v Makedoniji. Obe državi sta ga pokrili s pritokom deviz od neposrednih naložb, Slovenija pa še z naložbami v vrednostne papirje in ostalimi naložbami.

V Makedoniji se je deficit na tekočem računu plačilne bilance v letu 2001 precej povečal glede na leto 2000. Vzrok za to pa gre iskati predvsem v povečanju deficita v podbilanci storitev ter v precejšnjem znižanju tekočih transferjev. A kljub vsemu tako velikega deficita na tekočem delu ni bilo težko financirati, saj je bilo leto 2001 za Makedonijo rekordno, kar se tiče neposrednih tujih naložb. Teh se je v tem letu nateklo za 442 mio \$, kar je največ od osamosvojitve države. Do tega pa je lahko prišlo zaradi procesa privatizacije državnega kapitala. Tako so se v tem letu privatizirala nekatera največja podjetja kot so Makedonski telekom, Skopski sejem, rudnik Bučim, poleg tega pa so se ustanovljala tudi nova podjetja (npr. MTS – drugi operater mobilne telefonije).

4.3 ANALIZA TRGOVINSKIH TOKOV

V nadaljevanju bom podal še nekaj primerjav med gospodarstvoma Slovenije in Makedonije, ki se tičejo trgovinskih tokov. Podal bom primerjavo o odprtosti obeh gospodarstev, njuni orientiranosti ter koncentraciji v trgovinski menjavi. V sliki 6 so prikazani zunanjetrgovinski tokovi obeh držav relativno glede na bruto domači proizvod v obdobju 1992 do 2001.

Slika 6: Zunanjetrgovinska odprtost Slovenije in Makedonije v obdobju 1992 do 2001

Vir: Tabeli 2 in 7 v prilogah.

Slovenski izvoz in uvoz sta absolutno precej višja kot trgovinska menjava Makedonije. Tako je bil leta 2001 slovenski izvoz za približno osemkrat višji od makedonskega, uvoz pa šestkrat višji. Značilno za obe državi je to, da imata v izbranem obdobju (razen Slovenija leta 1992) neprestano deficit v trgovinski menjavi. Vendar pa je ta izražen relativno precej višji v Makedoniji. Tako je bila leta 2001 pokritost uvoza z izvozom v Sloveniji 91 %, v Makedoniji pa le 68 %.

Ker sta državi gospodarsko različno veliki, sem njune zunanjetrgovinske tokove primerjal z bruto domačim proizvodom, ter na ta način dobil primerjavo odprtosti obeh gospodarstev.

Slovensko gospodarstvo je bilo od leta 1993 dalje vseskozi bolj odprto od Makedonskega. Od leta 1999 naprej se je ta razlika še povečevala, a kljub temu se deleža mednarodne trgovine v bruto domačem proizvodu med državama nista občutno razlikovala.

V tabelah 2 in 3 pa so prikazani glavni trgovinski partnerji obeh držav, ter deleži trgovine s posameznimi ekonomskimi skupinami držav.

Tabela 2 : Glavni trgovinski partnerji Slovenije in Makedonije v letu 2001

Država	Slovenija		Država	Makedonija	
	delež v izvozu (v %)	delež v uvozu (v %)		delež v izvozu (v %)	delež v uvozu (v %)
SKUPAJ (prvih 7)	69	63	SKUPAJ (prvih 7)	72	58
Nemčija	26	19	Nemčija	21	13
Italija	13	18	Jugoslavija	23	9
Hrvaška	9	4	Grčija	9	11
Avstrija	8	8	Italija	8	6
Francija	7	11	Ruska federacija	1	8
BiH	4	1	ZDA	9	3
Ruska federacija	3	3	Slovenija	2	7

Vir: Annual Report 2001, 2002, str. 59; Slovenija v številkah 2002, 2002, str. 51.

Nemčija je glavni trgovinski partner tako Slovenije kot Makedonije, poleg nje pa pri obeh med sedmerico najdemo tudi Italijo in Rusko federacijo. Tako kot sta za Slovenijo pomembni sosedi Avstrija in Hrvaška, sta za Makedonijo to Jugoslavija in Grčija. Iz tabel pa je razvidno tudi to, da ima Makedonija izvoz bolj koncentriran kot Slovenija (delež prvih sedem držav v izvozu je višji kot pri Sloveniji), obratno pa ima Slovenija bolj koncentriran uvoz.

Tabela 3: Zunanja trgovina Slovenije in Makedonije po ekonomskih skupinah držav leta 2001

Skupine držav	Slovenija		Makedonija	
	delež v izvozu (v %)	delež v uvozu (v %)	delež v izvozu (v %)	delež v uvozu (v %)
RAZVITE DRŽAVE	68	77	62	52
<i>EU</i>	62	68	49	42
<i>EFTA</i>	0	2	4	2
<i>Druge razvite države</i>	5	8	10	8
DRŽAVE V RAZVOJU	32	23	38	48
<i>Države na območju nekdanje Jugoslavije</i>	17	1	31	19
NERAZVRŠČENO	0	0	0	0

Vir: Annual Report 2001, 2002, str. 58; Statistični letopis Republike Slovenije 2002, 2002, str. 402.

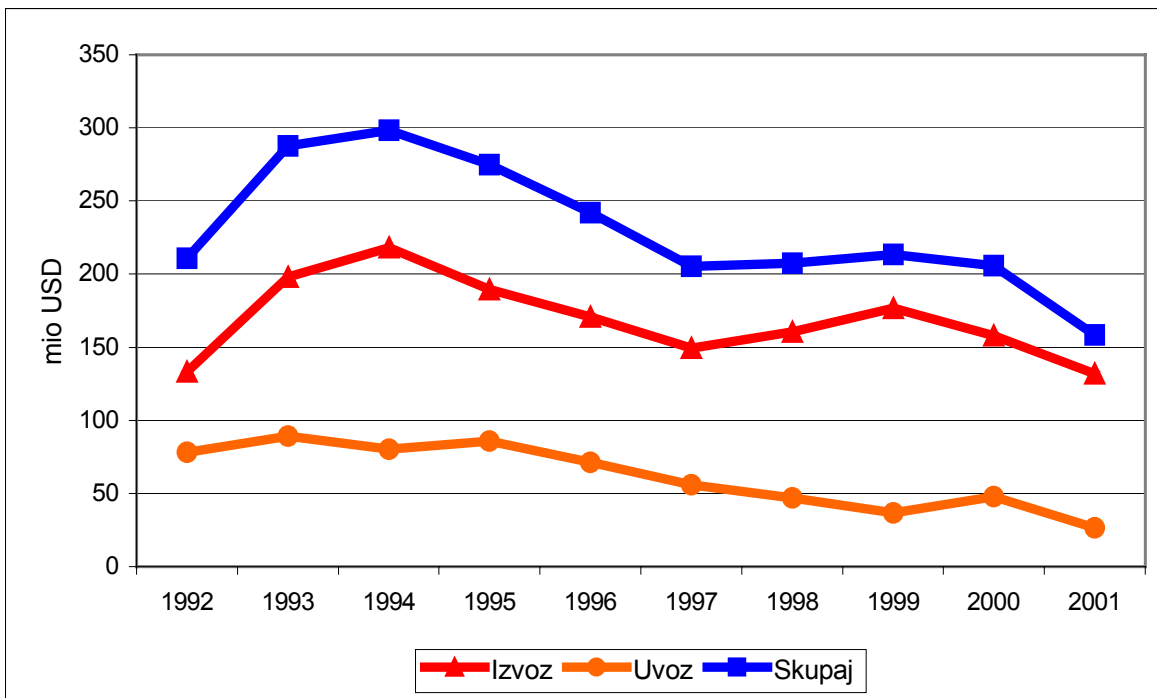
Iz tabele 3 pa vidimo, da Makedonija trguje precej več z državami v razvoju ter manj z razvitimi državami kot Slovenija. Tako Slovenija opravi približno 65 %, Makedonija pa nekaj manj kot 45 % trgovine z EU. Zanimivo pa je, da je delež trgovine z državami na območju nekdanje Jugoslavije pri Makedoniji še vedno precej visok (31 % izvoza in 19 % uvoza na to območje), medtem ko je ta delež pri Sloveniji za skoraj polovico manjši pri izvozu in minimalen pri uvozu.

5 ANALIZA TRGOVINSKIH TOKOV MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO

V tej točki se bom osredotočil na menjavo blaga med državama, ter jo analiziral na podlagi različnih struktur. V tem delu bom poskušal dokazati, da so imeli sklenjeni sporazumi med državama pozitiven vpliv na njuno medsebojno trgovino.

Pred različnimi analizami pa bom na kratko prikazal obseg trgovinskih tokov (izvoz, uvoz in vsoto tokov) med Slovenijo in Makedonijo v obdobju 1992 do 2001.

Slika 7: Trgovinska menjava Slovenije z Makedonijo v obdobju 1992 - 2001 v mio USD

Vir: Tabela 3 v prilogah.

Iz prikazanega v sliki 7 vidimo, da je slovenski izvoz v Makedonijo v letih 1993, 1994, 1998 in 1999 rasel v preostalih letih pa padal glede na predhodno leto. Najvišjo stopnjo rasti je dosegel v letu 1993, ko se je glede na predhodno leto povečal za 49 %. Obseg izvoza v Makedonijo je bil tako leta 2001 na približno enakem nivoju kot leta 1992 (to je 132 mio USD).

Slovenski uvoz iz Makedonije (oz. makedonski izvoz) se je do leta 1995 gibal nekje na ravni 80 mio USD, nato pa je začel padati in se leta 2001 ustalil na ravni 27 mio USD. V proučevanem obdobju beležimo le tri leta (1993, 1995 in 2000), ko je bila stopnja rasti uvoza iz Makedonije glede na predhodno leto pozitivna, v vseh ostalih pa je bila negativna.

Makedonija je tako imela v proučevanem obdobju vseskozi primanjkljaj v trgovinski bilanci s Slovenijo. Ta je leta 1992 znašal 55 mio USD, se leta 1994 povečal na 138 mio USD, nato spet nekoliko upadel in znašal 93 mio USD v letu 1997, v letu 1999 pa je dosegel rekordno raven 140 mio USD. Po tem letu se je ustalil na ravni okoli 100 mio USD.

Tabela 4: Delež izvoza (uvoza) ene države v drugo v njenem celotnem izvozu (uvozu), v obdobju 1992 – 2001 v %

leto	Izvoz v Makedonijo v celotnem slovenskem izvozu v %	Uvoz iz Makedonije v celotnem slovenskem uvozu v %	Uvoz Makedonije iz Slovenije v celotnem makedonskem uvozu v %	Izvoz Makedonije v Slovenijo v celotnem makedonskem izvozu v %
1992	1,99	1,27	11,03	6,51
1993	3,26	1,37	16,53	8,47
1994	3,19	1,10	14,69	7,40
1995	2,28	0,90	11,02	7,12
1996	2,05	0,76	10,49	6,23
1997	1,78	0,60	8,39	4,54
1998	1,77	0,46	8,39	3,54
1999	2,07	0,36	11,28	3,39
2000	1,81	0,47	7,57	3,62
2001	1,42	0,26	7,80	2,29

Vir: Tabeli 2 in 3 v prilogah.

Iz podatkov v tabeli 4 vidimo, da je Slovenija za Makedonijo precej bolj pomemben partner kot pa Makedonija za Slovenijo. Tako je naprimer leta 2001 makedonski uvoz iz Slovenije znašal 7,8 % celotnega uvoza, slovenski uvoz iz Makedonije pa le 0,26 % celotnega uvoza. Na drugi strani pa je makedonski izvoz v Slovenijo predstavljal 2,29 % celotnega izvoza, slovenski izvoz v Makedonijo pa 1,42% celotnega izvoza.

Da je Slovenija pomemben partner Makedoniji nam pove tudi podatek, da je Slovenija sedmi zunanjetrgovinski partner Makedoniji, medtem ko pa se je Makedonija komaj obdržala med dvajseterico največjih slovenskih partnerjev.

5.1 STRUKTURA MENJAVE PO PROIZVODIH

V tem poglavju bom analiziral, kako sta se v obdobju od leta 1995 do leta 2000 spreminjala izvoz in uvoz Slovenije z Makedonijo glede na glavne skupine proizvodov. Analize za obdobje do leta 1995 žal ne morem napraviti, ker za to obdobje podatki po skupinah proizvodov niso razpoložljivi.

Analiza temelji na standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji (SMTK), (angl. Standard International Trade Classification), ki je uradna metodologija Organizacije združenih narodov in se uporablja v statistiki zunanje trgovine za zagotovitev mednarodne primerljivosti podatkov. Klasifikacija vsebuje deset glavnih blagovnih skupin¹.

¹ Glej tabelo 8 v prilogah.

Glavne blagovne skupine se naprej delijo na skupine in podskupine, od katerih sem jih v prilogi nekaj že navedel z namenom zagotovitve večje jasnosti, kaj posamezne skupine SMTK dejansko pomenijo. Nadalje pa lahko vse te glavne blagovne skupine združimo v naslednje tri skupine:

- primarni proizvodi (skupine 0, 1, 2, 3 in 4)
- industrijski proizvodi (skupine 5, 6, 7 in 8)
- drugo blago (skupina 9)

S to zadnjo razdelitvijo bom začel svojo analizo menjave med državama po proizvodih. Najprej bom prikazal, kako sta se spremenila deleža izvoza in uvoza primarnih in industrijskih proizvodov med državama, nato bom primerjal spremembe znotraj obeh skupin, ter na koncu podal pregled spreminjanja deležev glavnih blagovnih skupin SMTK.

Tabela 5: Izvoz primarnih in industrijskih proizvodov iz Slovenije v Makedonijo v 1000 USD, ter v % v letih 1995 in 2000²

	1995		2000	
	1000 USD	%	1000 USD	%
primarni proizvodi	30.869	16,3	25.689	16,3
industrijski proizvodi	158.149	83,5	132.211	83,7
dugo blago	316	0,2	0	0,0

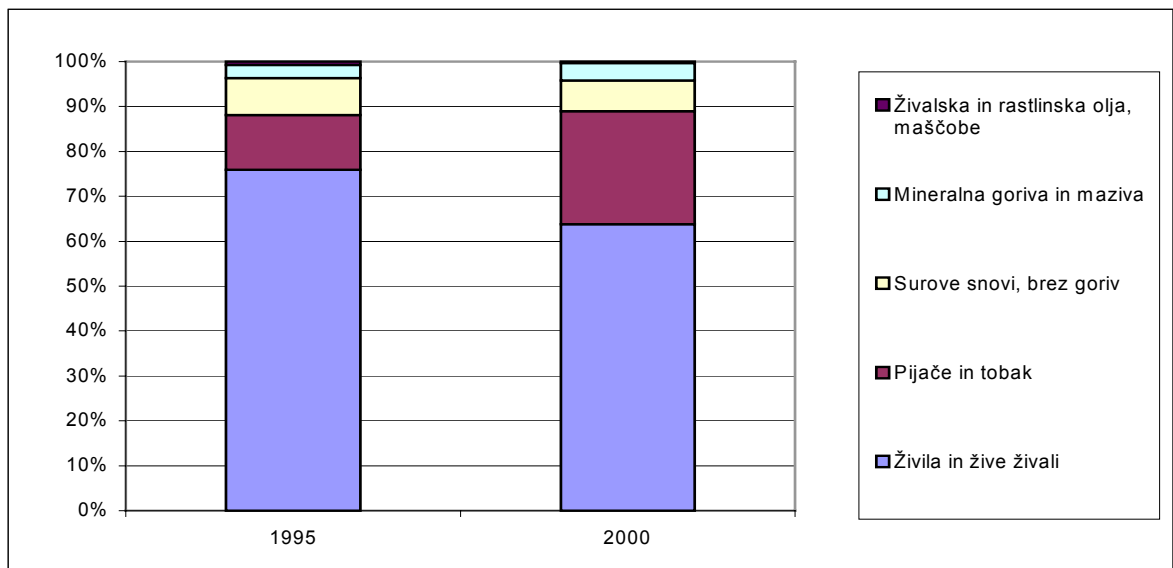
Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 4 v prilogah.

Kot je razvidno iz tabele 5, se struktura izvoza primarnih in industrijskih proizvodov v Makedonijo med letoma 1995 in 2000 ni spremenila. Leta 2000 je izvoz primarnih proizvodov predstavljal 16,3 % celotnega izvoza Slovenije v Makedonijo, kar je enako kot leta 1995. Preostalih 83,7 % pa predstavlja izvoz industrijskih proizvodov. Kljub enaki strukturi izvoza primarnih in industrijskih proizvodov pa se je spremenila vrednost izvoza teh proizvodov. Le ta se je zmanjšala, in sicer pri obeh skupinah proizvodov za dobrih 16 %.

V nadaljevanju bom prikazal, kakšna je bila sestava obeh skupin v letih 1995 in 2000.

² Skupine "drugo blago" na tem mestu ne bom podrobneje obravnaval, ker je vrednost proizvodov v tej skupini zanemarljiva.

Slika 8: Sestava izvoza primarnih proizvodov v Makedonijo v letih 1995 in 2000, v %

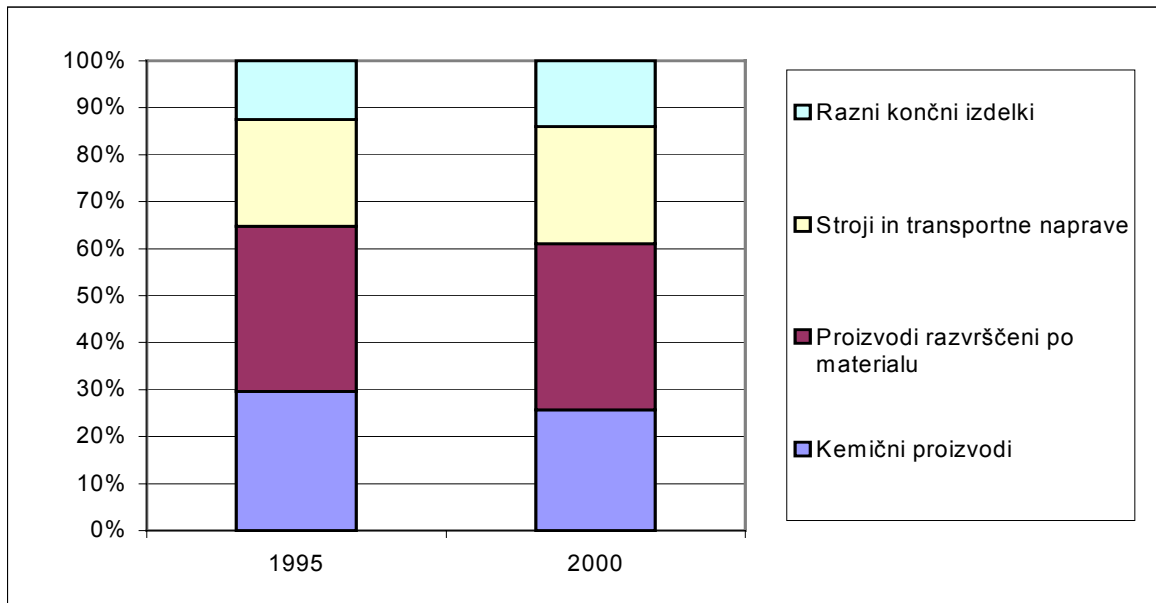

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 4 v prilogah.

Vidimo, da se je znotraj izvoza primarnih proizvodov v Makedonijo med letoma 1995 in 2000 najbolj znižal delež skupine "živila in žive živali" in sicer za 12,1 odstotne točke. Znižanje v tej skupini je predvsem posledica občutnega znižanja izvoza v podskupinah "mleko in mlečni izdelki (razen masla in sirov)", "meso in mesni izdelki, priprav. ali konzervirani", "živilski izdelki, drugi, neomenjeni".

Na drugi strani pa se je za 12,9 odstotnih točk povečal delež skupine "pijače in tobak". K temu povečanju je največ prispevalo povečanje izvoza v podskupini "tobak, surov, nepredelan", v okviru katere leta 1995 ni bilo izvoza iz Slovenije v Makedonijo, v letu 2000 pa je ta znašal 6,147 mio USD. Zanimivo je, da se je v istem obdobju znižal izvoz podskupine "tobak, predelan" za 3,238 mio USD. Povečanje izvoza nepredelanega tobaka in zmanjšanje izvoza predelanega tobaka je po mojem mnenju posledica prevzema makedonskega tobačnega podjetja s strani Tobačne Ljubljana.

Slika 9: Sestava izvoza industrijskih proizvodov v Makedonijo v letih 1995 in 2000, v %

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 4 v prilogah.

V okviru skupine industrijskih proizvodov pa se je znižal izvoz podskupine "kemični proizvodi" za 3,9 odstotne točke, povečal pa izvoz skupin "stroji in transportne naprave" za 2,3 odstotne točke in "razni končni izdelki" za 1,5 odstotne točke.

Med kemičnimi proizvodi se je najbolj znižal izvoz podskupin "parfumerijski, kozmetični in toaletni izdelki", "pigmenti, premazna sredstva, laki ipd.", "kemični proizvodi drugi, neomenjeni", "eterična olja, parfumerijski izdelki", "plastične mase, druge, v primarnih oblikah", povečal pa izvoz v podskupini "zdravila".

V skupini stroji in transportne naprave, kjer beležimo pozitivno gibanje, se je najbolj povečal izvoz podskupin "električna in neelektrična gospodinjska oprema", "osebni avtomobili", znižal pa izvoz podskupin "deli in pribor za motorna vozila", "stroji za obdelavo usnja in tekstila", "oprema za telekomunikacijo" in "televizijski sprejemniki".

Med raznimi končnimi izdelki pa se je izvoz povečal v podskupinah "montažne zgradbe" in "izdelki iz plastike", znižal pa v podskupinah "natiskani predmeti" in "obutev".

Tabela 6: Deleži slovenskega izvoza v Makedonijo po glavnih blagovnih skupinah SMTK (od celotnega izvoza) v letih 1995 do 2000

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Živila in žive živali	12,38	16,44	15,97	14,36	12,12	10,38
Pijače in tobak	1,99	3,06	2,85	3,23	4,70	4,09
Surove snovi, brez goriv	1,34	2,54	2,16	1,97	1,20	1,13
Mineralna goriva in maziva	0,47	0,37	0,44	0,45	0,77	0,62
Živalska in rastlinska olja, maščobe	0,12	0,09	0,12	0,22	0,11	0,05
Kemični proizvodi	24,76	20,33	24,88	21,08	20,03	21,54
Proizvodi razvrščeni po materialu	29,35	22,68	26,17	26,83	28,69	29,58
Stroji in transportne naprave	18,96	25,46	18,06	21,24	17,97	20,90
Razni končni izdelki	10,46	9,03	9,35	10,61	14,41	11,71
Drugo blago	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 4 v prilogah.

V obdobju od leta 1995 do 2000 so največji del slovenskega izvoza v Makedonijo predstavljali proizvodi uvrščeni v skupine "proizvodi razvrščeni po materialu", "kemični proizvodi", "stroji in transportne naprave", "živila in žive živali" ter "razni končni izdelki". Če pa uporabimo trimestno SMTK, vidimo, da je bilo največ izvoza ustvarjenega v naslednjih podskupinah:

- 542 Zdravila
- 635 Izdelki iz lesa, drugi, še neomenjeni
- 764 Oprema za telekomunikacijo
- 641 Papir in karton
- 017 Meso in mesni izdelki, pripravljani ali konzervirani
- 775 Električna in neelektrična gospodinjska oprema
- 553 Parfumerijski, kozmetični in toaletni izdelki
- 821 Pohištvo in deli
- 012 Meso, drugo in užitni odpadki
- 625 Gume, pnevmatične (plašči), za avtomobile
- 642 Papir in karton, rezana
- 098 Živilski izdelki, drugi, neomenjeni
- 022 Mleko in mlečni izdelki (razen masla in sirov)
- 699 Proizvodi iz navadnih kovin, še neomenjeni
- 121 Tobak, surov, nepredelan

- 654 Tkanine, tekstilne, druge
- 122 Tobak, predelan

Glavni izvozniki pa so:

- Lek d.d. Ljubljana	- Krka d.d. Novo mesto
- Gorenje d.d Velenje	- Perutnina Ptuj d.d.
- Tobačna Ljubljana d.o.o.	- Iskratel d.o.o Kranj
- Europapier- Papirografika d.d. Ljubljana	- Henkel Slovenija d.o.o Maribor
- Droga d.d. Portotroč	- Ilirija d.d.

V nadaljevanju bom analiziral še strukturo slovenskega uvoza iz Makedonije (makedonskega izvoza v Slovenijo) po glavnih blagovnih skupinah.

Tabela 7: Uvoz primarnih in industrijskih proizvodov iz Makedonije v 1000 USD, ter v % v letih 1995 in 2000³

	1995		2000	
	1000 USD	%	1000 USD	%
primarni proizvodi	25.645	29,9	11.076	23,2
industrijski proizvodi	59.974	70,0	36.640	76,8
dugo blago	64	0,1	0	0,0

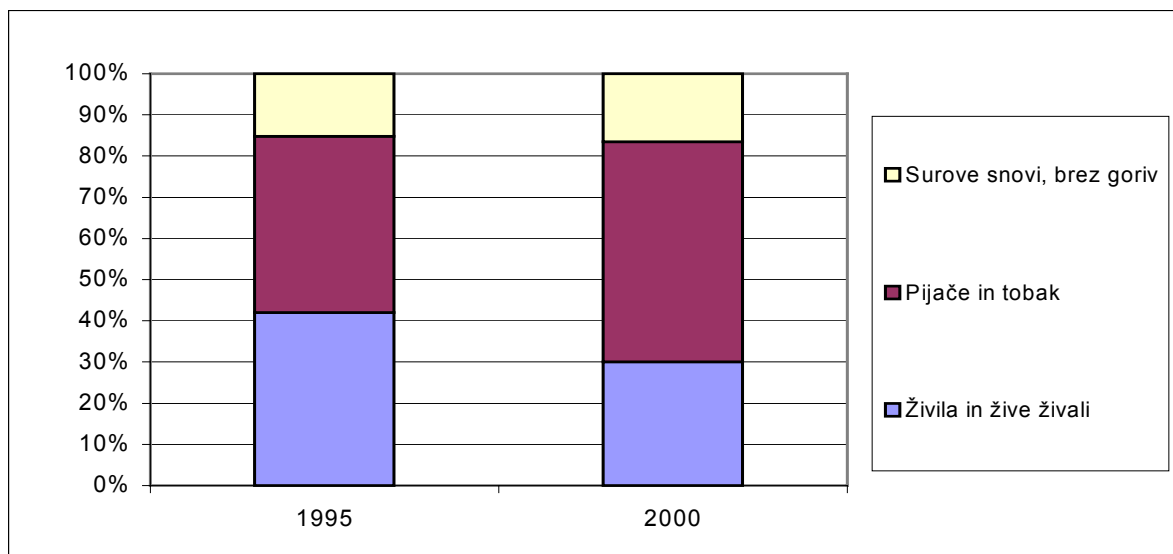
Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 5 v prilogah.

Iz tabele 7 je razvidno, da se je struktura makedonskega izvoza v Slovenijo med letoma 1995 in 2000 nekoliko spremenila. Delež izvoza primarnih proizvodov v celotnem izvozu se je z 29,9 % v letu 1995 znižal na 23,2 % v letu 2000. Obratno se je delež industrijskih proizvodov v izvozu Makedonije v Slovenijo povečal s 70 % na 76,8 %. To je za gospodarstvo Makedonije pozitivno, saj pomeni prestrukturiranje na račun tehnološko zahtevnejših proizvodov, ki imajo v povprečju višje dodane vrednosti.

Spremenila se je tudi vrednost makedonskega izvoza v Slovenijo. V skupini primarni proizvodi se je izvoz znižal za 57 %, v skupini industrijski proizvodi pa za 39 %.

³ Skupine "drugo blago" na tem mestu ne bom podrobneje obravnaval, ker je vrednost proizvodov v tej skupini zanemarljiva.

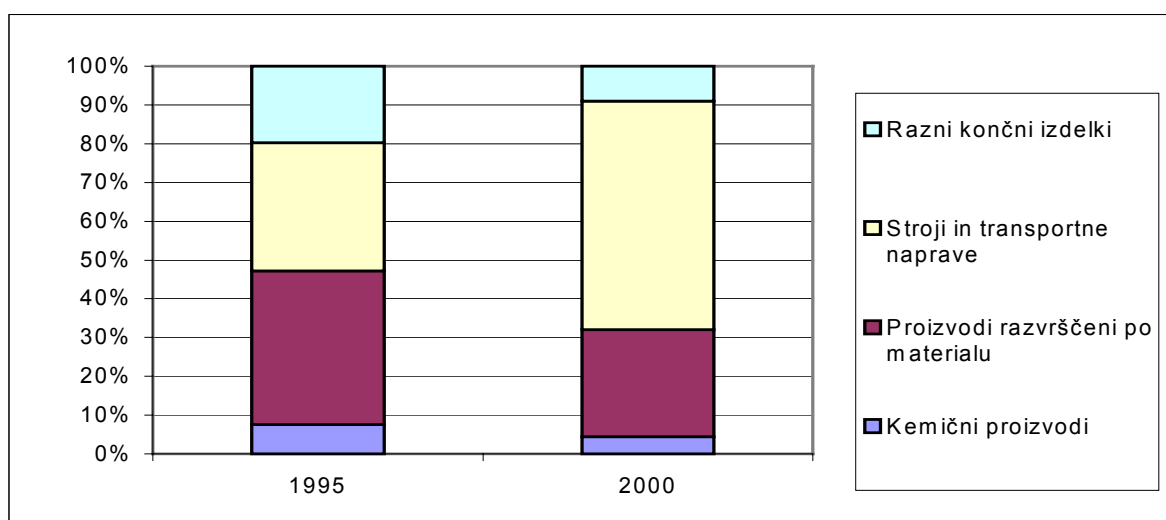
Slika 10: Sestava uvoza primarnih proizvodov iz Makedonije v letih 1995 in 2000, v %

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 5 v prilogah.

Znotraj skupine primarnih proizvodov se je v obdobju 1995 do 2000 najbolj znižal delež uvoza skupine "živila in žive živali" in sicer za 12 odstotnih točk. Znižanje je predvsem posledica znižanja uvoza v podskupinah "vrtnine, predelane, druge", "sadje, pripravljeno in izdelki iz sadja (razen sokov)" ter "proizvodi iz žit, moke". Na drugi strani pa se je povečal delež uvoza makedonskih proizvodov v skupinah "pijače in tobak" za 10,7 odstotne točke in "surove snovi, brez goriv" za 1,3 odstotne točke. Kljub povečanju deleža skupine "pijače in tobak" med primarnimi proizvodi se je vrednost uvoza teh proizvodov precej znižala, predvsem zaradi podskupine "pijače, alkoholne".

Slika 11: Sestava uvoza industrijskih proizvodov iz Makedonije v letih 1995 in 2000, v %

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 5 v prilogah.

Med industrijskimi proizvodi se je v uvozu povečal le delež skupine "stroji in transportne naprave" za 25,8 odstotnih točk, v ostalih skupinah pa se je ta delež znižal. Najbolj se je znižal v skupinah "proizvodi razvrščeni po materialu" (12 odstotnih točk) in "razni končni izdelki" (10,7 odstotnih točk).

Do povečanja deleža skupine "stroji in transportne naprave" je prišlo predvsem zaradi ogromnega povečanja uvoza iz Makedonije v podskupini "letala, vesoljska vozila ipd." (za 16 mio USD). V nekaterih podskupinah ("oprema za distribucijo električne energije", "deli in pribor za motorna vozila") pa se je uvoz zmanjšal.

V skupini "proizvodi razvrščeni po materialu" se je uvoz najbolj znižal v podskupinah "baker", "gume, pnevmatične (plašči), za avtomobile", "furnir in drug obdelan les", "aluminij" ter "gospodinjski aparati in njihovi deli, drugi".

Med raznimi končnimi izdelki pa se je slovenski uvoz najbolj znižal v podskupinah "moški plašči, jakne ipd.", "sanitarni predmeti, pribor" in "obutev".

Tabela 8: Deleži slovenskega uvoza iz Makedonije po glavnih blagovnih skupinah SMTK v letih 1995 do 2000, v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Živila in žive živali	12,58	9,68	6,75	10,85	11,59	6,96
Pijače in tobak	12,79	21,34	20,84	12,91	14,92	12,40
Surove snovi, brez goriv	4,56	3,92	4,23	4,06	5,38	3,85
Mineralna goriva in maziva	0,00	0,01	0,03	0,00	0,02	0,00
Živalska in rastlinska olja, maščobe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kemični proizvodi	5,29	4,37	3,70	4,15	4,76	3,37
Proizvodi razvrščeni po materialu	27,77	24,44	29,33	27,74	28,71	21,28
Stroji in transportne naprave	23,15	21,74	22,47	26,11	22,91	45,21
Razni končni izdelki	13,79	14,50	12,64	14,18	11,71	6,93
Drugo blago	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 5 v prilogah.

V izbranem obdobju je bil slovenski uvoz največji v skupinah "proizvodi razvrščeni po materialu", "stroji in transportne naprave", "pijače in tobak", "razni končni izdelki" ter "živila in žive živali". Deleži preostalih skupin so bili minimalni, ali pa uvoza proizvodov

iz določenih skupin niti ni bilo. Ob pogledu na trimestno SMTK vidimo, da je bilo v obravnavanem obdobju največ uvoza opravljenega v naslednjih podskupinah:

- 773 Oprema za distribucijo električne energije
- 112 Pijače, alkoholne
- 685 Svinec
- 682 Baker
- 841 Moški plašči, jakne ipd.
- 686 Cink
- 542 Zdravila
- 121 Tobak, surov, nepredelan
- 054 Zelenjava, sveža, zmrznjena ali predelana
- 056 Vrtnine, predelane, druge

Glavni slovenski uvozniki pa so:

- Elektronabava d.o.o. Ljubljana	- Tabakum export-import d.o.o Novo mesto
- Merkur d.d. Kranj	- Tobačna Ljubljana d.o.o.
- MLM d.d. Maribor	- Makedonija Trade d.o.o. Ljubljana
- Koto d.d. Ljubljana	- Primet d.o.o Vrtojba
- ETA d.d. Kamnik	- Valkarton d.d. Logatec

Če na koncu na kratko primerjam deleže izvoza obeh držav v celotnem izvozu, ugotovim, da je delež Slovenije v izvozu pri podskupinah "živila in žive živali" ter "kemični proizvodi" višji od makedonskega; makedonski delež v izvozu pa je višji od slovenskega v podskupinah "pijače in tobak" ter "stroji in transportne naprave". V kolikor pa področja SMTK združimo v skupini primarnih in industrijskih proizvodov, vidimo, da Slovenija v Makedonijo v večji meri izvažata industrijske proizvode, Makedonija pa v Slovenijo primarne proizvode.

5.2 STRUKTURA MENJAVE PO EKONOMSKEM NAMENU

V tem poglavju bom analiziral menjavo med državama glede na ekonomski namen proizvodov. Po tej delitvi razdelimo proizvode na proizvode za vmesno porabo, proizvode za investicije ter na proizvode za široko porabo.

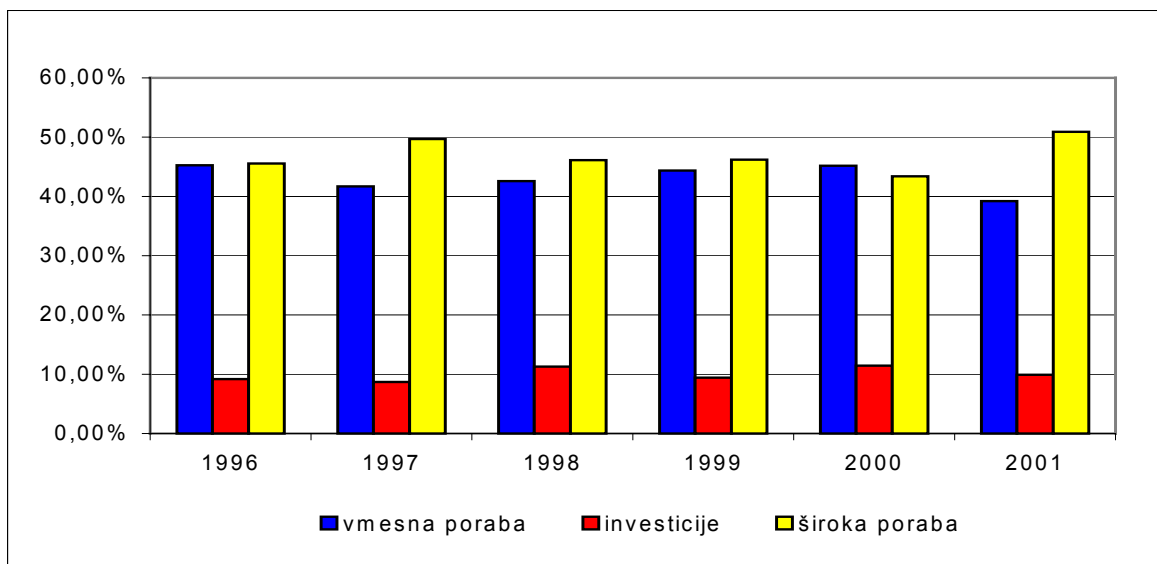
K proizvodom za vmesno porabo štejemo proizvode, ki so porabljeni v produkcijskem procesu. To so surovine in polizdelki, mineralna goriva ter končni izdelki.

Med proizvode za investicije štejemo različne stroje (pogonski, poljedeljski, za obdelavo kovin...), električne naprave, transportna sredstva idr.

Proizvodi za široko porabo pa vsebujejo hrano, pijače in tobak, obleko, obutev, pohištvo, tekstilne izdelke, medicinske, farmacevtske izdelke idr.

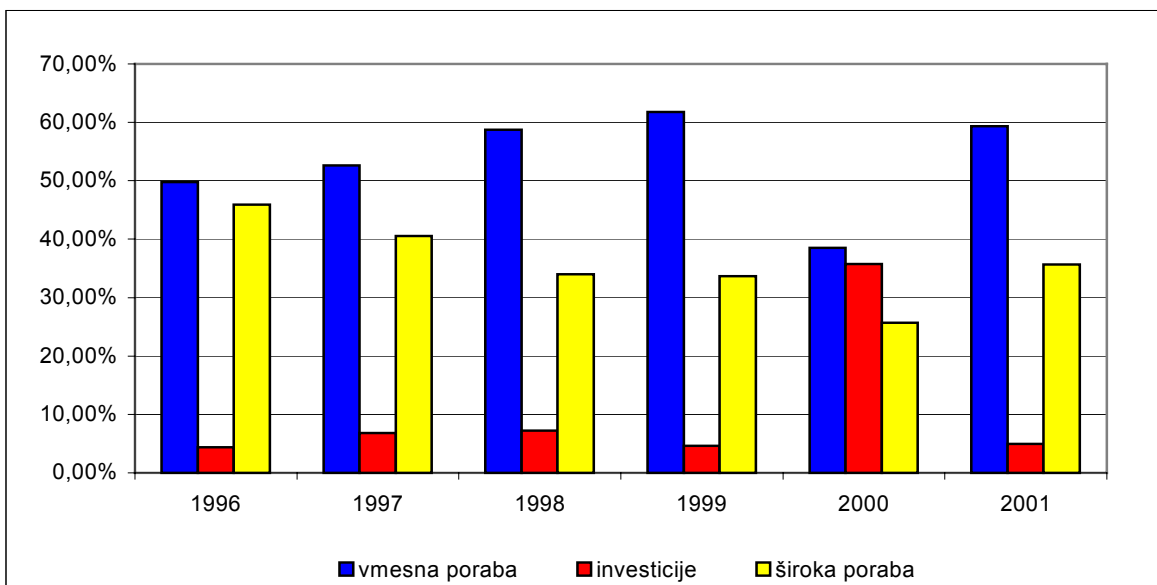
Sledita grafikona, v katerih prikazujem izvoz Slovenije v Makedonijo, ter uvoz iz Makedonije glede na ekonomski namen.

Slika 12: Izvoz v Makedonijo po ekonomskem namenu v obdobju 1996 – 2001, v %

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 6 v prilogah.

Slika 13: Uvoz iz Makedonije po ekonomskem namenu v obdobju 1996 – 2001, v %

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabeli 6 v prilogah.

Iz slik 12 in 13 vidimo, da Slovenija izvozi v Makedonijo približno enak delež proizvodov za vmesno porabo in proizvodov za široko porabo, to je okrog 45 %, ostalih 10 % pa odpade na izvoz proizvodov za investicije.

Nekoliko drugačna je slika pri izvozu Makedonije v Slovenijo. Največji del izvoza predstavljajo proizvodi za vmesno porabo, ki dosegajo tudi 60 % celotnega izvoza. Sledi izvoz proizvodov za široko porabo z okoli 35 odstotnim deležem, ter proizvodi za investicije s 5 %. V izbranem obdobju pa vidimo eno izjemo, to je leto 2000. V tem letu je znašal delež uvoza proizvodov za investicije iz Makedonije 36 %. Ta delež je posledica večjega uvoza transportnih sredstev, oziroma če se vrnem v prejšnje poglavje, gre za podskupino 792 SMTK.

5.3 ZNOTRAJPARNOŽNA TRGOVINA

V tem poglavju bom skušal prikazati obseg znotrajpanožne trgovine, ki je dandanes vse bolj pomembna v trgovini med razvitimi državami, v menjavi med Slovenijo in Makedonijo.

Obstaja več načinov empiričnega merjenja znotrajpanožne trgovine. Enega izmed načinov merjenja sta leta 1975 predstavila Grubel in Lloyd, in se imenuje Grubel-Lloydov indeks (GL) (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 44).

$$GL_i = \left(1 - \frac{|X_i - M_i|}{X_i + M_i} \right) \times 100 \quad (1)$$

Kjer GL_i označuje Grubel-Lloydov indeks za proizvodno skupino i , X_i označuje vrednost izvoza, M_i pa vrednost uvoza posamezne proizvodne skupine i .

Vidimo, da bo vrednost GL indeksa enaka 0, ko bo vsa trgovina enostranska. To pomeni, da bo vrednost izvoza X_i ali uvoza M_i enaka 0. V tem primeru znotrajpanožna trgovina znotraj te skupine ne obstaja. Obseg znotrajpanožne trgovine pa je tem večji če se GL indeks povečuje, in doseže maksimum, ko je vrednost indeksa enaka 100. V tem primeru je trgovina znotraj skupine uravnotežena, torej je vrednost izvoza X_i enaka vrednosti uvoza M_i v skupini.

Na enak način, kot za skupine proizvodov lahko merimo znotrajpanožno trgovino tudi za celotno zunanjo trgovino države. V tem primeru GL_i indekse za posamezne proizvodne skupine tehtamo z deleži izvoza in uvoza v celotni trgovini ter jih nato seštejemo (Nielsen, Madsen, Pedersen, 1995, str. 44):

$$GL = \sum w_i \times GL_i \quad (2)$$

kjer so uteži:
$$w_i = \frac{X_i + M_i}{\sum_{i=1}^n X_i + \sum_{i=1}^n M_i} \quad (3)$$

Tipične industrijsko razvite države z visokim narodnim produktom dosegajo vrednosti GL indeksa okrog 60-80 odstotkov. To pomeni, da 60-80 % zunanje trgovine lahko klasificiramo kot znotrajpanožna trgovina. Ta delež je običajno večji pri industrijskih proizvodih kot pa pri primarnih proizvodih. Odstotek pa je odvisen tudi od izbrane stopnje agregacije. Za izračun se tako najpogosteje uporablja tri ali štirimestna raven Standardne mednarodne trgovinske klasifikacije. Trimestno raven SMTK sem uporabil tudi sam pri izračunu GL indeksov znotrajpanožne trgovine med Slovenijo in Makedonijo. Rezultate predstavljam v tabeli 9.

Tabela 9: GL indeksi za trgovinsko menjavo med Slovenijo in Makedonijo v obdobju 1995 do 2000

SMTK	1995	1996	1997	1998	1999	2000
0 Živila in žive živali	17,21	12,15	9,84	9,59	11,01	11,85
1 Pijače in tobak	9,25	2,51	15,23	47,89	39,71	23,99
2 Surove snovi, brez goriv	61,64	31,91	26,10	47,04	51,61	46,40
3 Mineralna goriva in maziva	0,00	2,52	4,78	0,55	1,31	0,00
4 Živalska in rastlinska olja, maščobe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 Kemični proizvodi	16,25	16,46	10,52	10,56	9,27	8,80
6 Proizvodi razvrščeni po materialu	28,54	18,43	14,27	11,47	10,17	9,59
7 Stroji in transportne naprave	22,45	11,32	14,73	12,75	10,95	6,40
8 Razni končni izdelki	30,28	37,84	33,42	29,96	15,68	14,18
9 Drugo blago	30,53	-	0,00	-	-	-
skupaj	23,43	16,54	15,36	16,24	13,66	10,78
0 - 4	19,87	11,13	13,28	22,98	23,12	19,00
5 - 8	24,34	18,46	16,04	14,34	11,13	8,99

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabelah 4 in 5 v prilogah.

Iz tabele 9 je razvidno, da se je delež znotrajpanožne trgovine med Slovenijo in Makedonijo v obdobju med letoma 1995 in 2000 z že tako nizke ravni še dodatno znižal. Tako se je GL indeks v tem obdobju za celotno menjavo med državama znižal za skoraj 54 %, tako da je leta 2000 znotrajpanožna trgovina med državama predstavljala le še 10,78 % celotne blagovne menjave. Če primerjamo posamezne skupine med seboj, vidimo da je bilo leta

2000 največ znotrajpanožne trgovine opravljene v skupinah "surove snovi, brez goriv" ter "pijače in tobak".

Drugo, še bolj presenetljivo dejstvo pa je to, da se je delež znotrajpanožne trgovine najbolj znižal v skupini industrijskih izdelkov (SMTK 5-8), in sicer za dobrih 63 %. GL indeks za menjavo industrijskih proizvodov je tako leta 2000 znašal le 8,99 %, kar je precej manj kot v menjavi med razvitimi državami poleg tega pa je bil ta delež tudi nižji od deleža znotrajpanožne trgovine primarnih proizvodov. Slednji rezultat je popolnoma v nasprotju s teoretičnimi pričakovanji znotrajpanožne trgovine.

Na podlagi teh ugotovitev bi lahko sklepali, da se med državama značilnosti ponudbe in predvsem povpraševanja vedno bolj razlikujejo, kar pa pomeni tudi večanje tehnoloških razlik ter gospodarske razvitosti med njima.

5.4 PRIMERJALNE PREDNOSTI

Analizo trgovinskih tokov med Slovenijo in Makedonijo bom zaključil z empirično predstavitev primerjalnih prednosti med državama.

Za izračun primerjalnih prednosti med državama sem uporabil kazalec neto izvoza⁴ (Codebook – Trade Profiles, 6.1.2003).

$$PP = \frac{(X_i - M_i)}{(X_i + M_i)} \quad (4)$$

kjer PP pomenijo primerjalne prednosti, X_i pomeni izvoz proizvoda (ali skupine) i , M_i pa predstavlja uvoz proizvoda (skupine) i . Rezultat formule sega od -1 ko izvoza ni ($X_i = 0$) pa do $+1$, ko država ne beleži uvoza ($M_i = 0$). V primeru, ko izvoz obstaja, uvoz pa je enak 0 ($PP = +1$), ima država primerjalne prednosti pri izvozu tega proizvoda. Ko pa znaša koeficient -1 država teh prednosti nima.

Izračun primerjalnih prednosti sem opravil s podatki razvrščenimi po Standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji, in sicer sem uporabil tako trimestno kot enomestno klasifikacijo. Rezultate na podlagi enomestne klasifikacije prikazujem v tabeli 10.

⁴ Seveda je to le eden izmed možnih kazalcev za izračun primerjalnih prednosti. Drugi pogosto uporabljen kazalec je RCA – revealed comparative advantage, ki je razmerje med izvozno-uvoznim količnikom posamezne skupine in količnikom celotnega izvoza glede na celotni uvoz.

Tabela 10: Primerjalne prednosti Slovenije v menjavi z Makedonijo v letih 1995 do 2000

RAZRED	1995	1996	1997	1998	1999	2000
0 Živila in žive živali	0,37	0,60	0,73	0,64	0,67	0,66
1 Pijače in tobak	-0,49	-0,49	-0,47	-0,08	0,21	0,04
2 Surove snovi, brez goriv	-0,21	0,21	0,15	0,25	0,04	-0,02
3 Mineralna goriva in maziva	1,00	0,97	0,95	0,99	0,99	1,00
4 Živalska in rastlinska olja, maščobe	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
5 Kemični proizvodi	0,82	0,83	0,89	0,89	0,91	0,91
6 Proizvodi razvrščeni po materialu	0,40	0,38	0,41	0,54	0,66	0,64
7 Stroji in transportne naprave	0,29	0,47	0,36	0,47	0,58	0,21
8 Razni končni izdelki	0,25	0,20	0,33	0,44	0,71	0,70
9 Drugo blago	0,66	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabelah 4 in 5 v prilogah.

Iz tabele 10 je razvidno, da ima Slovenija v menjavi z Makedonijo v izbranem obdobju skoraj v vseh razredih SMTK primerjalne prednosti. Leta 1995 teh prednosti ni imela v razredih "pijače in tobak" ter "surove snovi, brez goriv", leta 2000 pa le še v slednjem. Pri večini razredov je opazen tudi porast primerjalnih prednosti Slovenije v izbranem obdobju. Iz tega sledi, da izvoz Slovenije v Makedonijo vse bolj prevladuje nad izvozom Makedonije v Slovenijo.

Na podlagi izračuna primerjalnih prednosti obeh držav s trimestnimi podatki Standardne mednarodne trgovinske klasifikacije pa je nastala tabela 11. V njej na levi strani prikazujem skupine proizvodov, v katerih je imela Slovenija v menjavi z Makedonijo v vseh letih opazovanega obdobja (1995 – 2000), koeficient primerjalnih prednosti enak 1. Na drugi strani pa nisem našel niti enega proizvoda, ki ga Makedonija izvažata v Slovenijo, in pri katerem bi bil ta koeficient v vseh letih (1995 – 2000), izražen s stališča Slovenije, enak –1. Zato na desni strani tabele 11 prikazujem prvih 7 proizvodov, pri katerih je imela Makedonija v izbranem obdobju največje primerjalne prednosti napram Sloveniji.

Tabela 11: Skupine proizvodov kjer je imela v obdobju 1995 – 2000 Slovenija največje primerjalne prednosti (leva stran), in skupine proizvodov, kjer je imela Makedonija največje primerjalne prednosti (desna stran)

SMTK	IME	SMTK	IME
023	Maslo in druge maščobe iz mleka	685	Svinec
037	Ribe, raki, mehkužci idr. nevret. priprav. in konzerv.	266	Sintetična vlakna za predenje
081	Živalska krma (razen žit v zrnju)	112	Pijače, alkoholne
411	Olja in masti živalskega izvora	282	Odpadki in ostanki železa in jekla
514	Spojine z dušikovo funkcijo	057	Sadje, sveže ali suho
532	Ekstrakti za barvanje in strojenje	223	Oljna semena za druga rastlinska olja
562	Gnojila (razen surovih)	791	Tirna vozila in oprema
572	Polimeri stirena v primarnih oblikah		
574	Poliacetali in drugi polietri v prim. oblikah		
612	Izdelki iz usnja in umetnega usnja, drugi		
633	Plutasti izdelki		
711	Kotli za vodno idr. paro		
751	Pisarniški stroji		
782	Motorna vozila za prevoz blaga		
884	Optični izdelki		
895	Pisalniški pribor		

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov v tabelah 4 in 5 v prilogah.

Iz tabele je razvidno tudi dejstvo, da večina proizvodov (75 %) pri katerih je imela Slovenija največje primerjalne prednosti, izhaja iz razredov 5 – 8 SMTK, pri Makedoniji pa je teh proizvodov le za slabih 29 %.

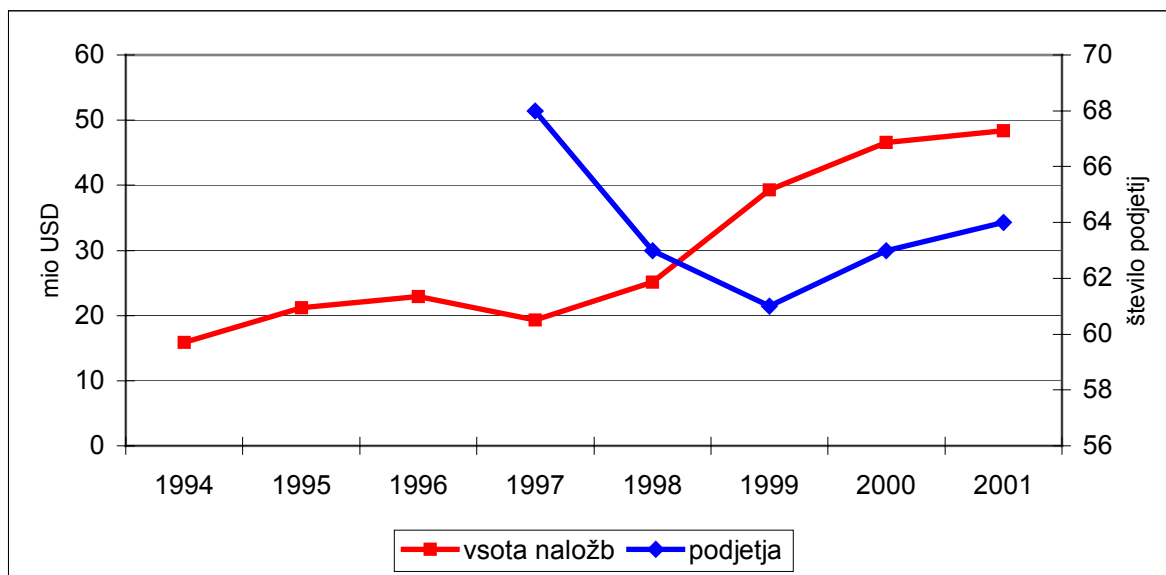
6 ANALIZA TOKOV TUJIH NEPOSREDNIH INVESTICIJ MED SLOVENIJO IN MAKEDONIJO

Skozi diplomsko nalogo je bilo že nekaj govora o kapitalskih tokovih Slovenije in Makedonije. Naj na tem mestu ponovim, da le te delimo na:

- neposredne tuje investicije,
- portfeljske investicije in
- ostale oblike finančnih tokov.

Zadnji del diplomske naloge bom posvetil le eni vrsti kapitalskih tokov, in sicer neposrednim investicijam med Slovenijo in Makedonijo. Prikazal bom, kakšen je bil obseg neposrednih naložb posamezne države v drugi, ter kako se je ta z leti spreminjal.

Slika 14: Slovenske neposredne naložbe v Makedoniji, v obdobju 1994 – 2001, v mio USD⁵

Vir: Neposredne naložbe 1994 – 2001, 2002, str. 57, 65.

Iz slike 14 je razvidno, da so slovenske neposredne naložbe v Makedonijo v obdobju 1994 do 2001 skoraj nepretrgoma naraščale. Iz ravni 15,9 mio USD konec leta 1994 so se povzpelle na 48,4 mio USD konec leta 2001, ter tako predstavljale 5,9 % vseh neposrednih tujih investicij v Makedoniji (FDI in South-Eastern Europe in the early 2000s, 2002, str.10). Edino zmanjšanje neposrednih naložb v Makedonijo pa je bilo zabeleženo leta 1997, ko so padle na 19,3 mio USD.

Kljub povečevanju obsega neposrednih naložb pa se je število slovenskih gospodarskih družb z neposrednimi naložbami v Makedoniji nekoliko zmanjšalo.⁶ Leta 1997 je bilo teh družb 68, leta 1999 le še 61, v letu 2001 pa se je število gospodarskih družb povzpelo na 64.

Med temi so najpomembnejše (Interna gradiva GZS):

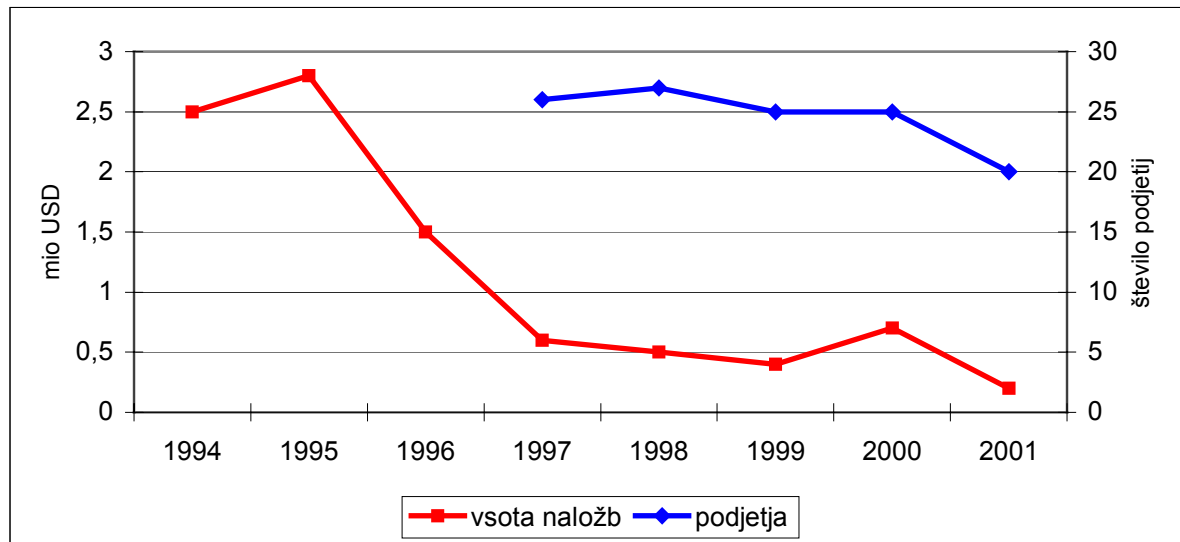
- LEK d.d. Ljubljana
- Fructal d.d. Ajdovščina
- Tobačna Ljubljana d.o.o.
- ERA d.d. Velenje
- Kolinska d.d. Ljubljana
- Krka d.d. Novo Mesto
- Cetis d.d. Celje
- Valkarton d.d. Logatec

⁵ Stanje konec leta.

⁶ Podatki so na voljo le od leta 1997 dalje.

- Nova ljubljanska banka d.d. Ljubljana
- Droga Portorož d.d.
- Iskraemeco d.d. Kranj
- Intereuropa d.d. Koper
- Iskratel d.d. Kranj
- Hit d.d., Nova Gorica

Slika 15: Makedonske neposredne naložbe v Sloveniji, v obdobju 1994 – 2001, v mio USD⁷

Vir: Neposredne naložbe 1994 – 2001, 2002, str. 33, 41.

Vidimo, da je slika makedonskih neposrednih naložb v Sloveniji popolnoma nasprotna prejšnji. Obseg teh naložb je nekajkrat manjši od naložb Slovenije v Makedoniji in se še dodatno zmanjšuje. Tako so makedonska podjetja do konca leta 1994 investirala v Slovenijo 2,5 mio USD, kar je bilo 15,7% naložb Slovenije v Makedonijo; konec leta 2001 pa se je vrednost naložb znižala na le 0,2 mio USD oziroma 0,4% naložb Slovenije v Makedonijo v tem letu.

Podoben je tudi trend pri številu slovenskih gospodarskih družb⁸ z makedonskimi neposrednimi naložbami. Leta 1997 je bilo takih družb 26, leta 2001 pa le še 20.

Osnovni razlog za takšno stanje se nahaja v slabi akumulativni sposobnosti makedonskega gospodarstva, ki niti doma ni sposobno zagotoviti zadostnega nivoja vlaganj.

⁷ Stanje konec leta.

⁸ Podatki so na voljo le od leta 1997 dalje.

Vsekakor bi bilo zanimivo videti razporeditev neposrednih naložb po dejavnostih, a zaradi nerazpoložljivosti podatkov take analize nisem mogel napraviti.

7 SKLEP

Za slovensko – makedonsko gospodarsko sodelovanje bi lahko rekel, da deli usodo splošnega stanja makedonskega gospodarstva. Tako je bil obseg medsebojne blagovne menjave leta 2001 nižji za četrtno napram letu 1992. Izvoz v Makedonijo je bil na približno isti ravni, uvoz pa se je znižal za skoraj trikrat.

Uvedba proste trgovine septembra 1996 leta tako ni vplivala na povečanje izvoza in uvoza, kot je bilo pričakovati. Nekaj rasti je bilo opazno le v letih 1998 in 1999 na strani Slovenskega izvoza, a to je tudi vse. Vseskozi pa je bil opazen ogromen primanjkljaj v makedonski trgovinski bilanci s Slovenijo. Leta 2001 je celoten makedonski primanjkljaj znašal 428 mio USD, katerega četrtno predstavlja primanjkljaj v trgovini s Slovenijo.

Medtem ko se obseg menjave vse bolj manjša pa ostaja struktura menjave med državama skorajda nespremenjena. Slovenija v Makedonijo največ izvažata zdravila, izdelke lesne industrije, papir, meso in gospodinjsko opremo, uvažata pa alkoholne pijače, svinec, baker, cink in zelenjavo. Glede na SMTK Slovenija največ izvažata proizvode z visoko dodano vrednostjo, to so skupine 5, 6 in 7; uvažata pa največ proizvode iz skupin 7, 6 in 1.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo pa se bodo pogoji menjave Slovenije z Makedonijo precej poslabšali. V menjavi med državama bodo ponovno uvedene carine za večino industrijskih izdelkov, ki jih Slovenija izvažata v Makedonijo, ki pa se bodo postopno nižale in bodo popolnoma ukinjene leta 2011. Za najbolj občutljive proizvode pa se nižanja začnejo šele po treh letih od začetka izvajanja sporazuma. Na tej listi so tudi proizvodi, ki jih Slovenija največ izvažata (zdravila, okna, vrata...).

A ker je delež menjave z Makedonijo v celotni slovenski trgovini vse manjši (leta 2001 je znašal 0,81 %), naj slabši pogoji ne bi bistveno vplivali na slovensko zunanjetrgovinsko menjavo. Podjetja, ki pa bi vseeno čutila posledice novih pogojev pa so se in se še odločajo za investiranje v Makedonijo.

Neposredne naložbe slovenskih družb v Makedonijo tako neprestano naraščajo, njihov obseg pa je leta 2001 znašal 48 mio USD. Prednost neposrednih naložb pa je tudi v ugodnejšem nadaljnjem trgovanju z državami, s katerimi ima Makedonija sklenjene prosto trgovinske sporazume.

Če po drugi strani pogledam investiranje makedonskih podjetij v Sloveniji, lahko ugotovim, da tega pojava praktično ni zaznati, kar je tudi eden izmed razlogov slabe prisotnosti makedonskih izdelkov na našem trgu.

LITERATURA

1. Bedina Mihael: Makedonija – »enigma« kvot za agroživilstvo. Podjetnik, Ljubljana, 2000, str. 78 – 80.
2. Bertoncej Popit Vesna: Free Trade Gains a Year. Slovenian Business Report, Ljubljana, 2001, str. 29 – 30.
3. Codebook – Trade Profiles. [URL: <http://napes.anu.edu.au/cbh/CbTP.html>], 5.1.2003.
4. Ethier Wilfred J.: Modern international economics. New York : Norton, 1988. 556 str.
5. Krugman Paul R, Obstfeld Maurice: International Economics: Theory and Policy, 4. Izdaja. Reading : Addison-Wesley, 1997. 766 str.
6. Kumar Andrej: Mednarodna ekonomika. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 258 str.
7. Mojmir Mrak: Mednarodne finance (Prvi in drugi del). Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 293 str.
8. Nielsen Jorgen Ulff-Moller, Madsen Erik Strojer, Pedersen Kurt: International Economics: Wealth of Open Nations. London : McGraw-Hill, 1995. 252 str.
9. OECD: Benchmark Definition of Foreign Direct Investment. Pariz : Organisation for Economic Co-operation and Development, 1996. 56 str.
10. Pavlin Cveto: S tujimi naložbami do manjšega primanjkljaja. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2000, 21, str. 51 – 53.
11. Rojec Matija: Tuje investicije v slovenski razvoj. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1994. 284 str.
12. Senjur Marjan: Makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 502 str.
13. Svetličič Marjan: Svetovno podjetje : izzivi mednarodne proizvodnje. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1996. 426 str.

VIRI

1. Annual Report 2000. Skopje : National Bank of the Republic of Macedonia, 2001. 78 str.
2. Annual Report 2001. Skopje : National Bank of the Republic of Macedonia, 2002. 92 str.
3. Economic chamber of Macedonia. [URL: <http://www.mchamber.org.mk>], 13.4.2002.
4. FDI in South-Eastern Europe in the early 2000s. Vienna : The Vienna Institute for International Economic Studies, 2002. 28. str.
5. Former Yugoslav Republic of Macedonia: 2001 Article IV Consultation – Staff Report and Public Information Notice on the Executive Board Discussion. Washington : International Monetary Fund, 2002. 53 str.
6. Former Yugoslav Republic of Macedonia : Selected Issues and Statistical Appendix. Washington : International Monetary Fund, 2002. 73 str.
7. Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the former Yugoslav Republic of Macedonia, of the other part (Official Journal of the European Communities, L 124, 4.5.2001).
8. Interna gradiva Gospodarske zbornice Slovenije.
9. Interna gradiva Statističnega urada Republike Slovenije.
10. Konvencija med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki na dohodek in premoženje (Uradni list RS, št. 22/99).
11. Kumar Andrej et. al.: Zunanjetrgovinska politika Slovenije – Analitične podlage. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001.
12. National Bank of the Republic of Macedonia. [URL: http://www.nbrm.gov.mk/basic_economic_data_new.htm], 21.1.2003.
13. Neposredne naložbe 1994 – 2001. Ljubljana : Banka Slovenije, 2002. 101 str.
14. Plačilna bilanca Slovenije, december 2001. [URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/placilne_bilance/index.html], 15.11.2002.

15. Plačilni sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo (Uradni list RS, št. 25/92).
16. Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o ureditvi medsebojnih premoženjskopravnih razmerij (Uradni list RS, št. 82/99).
17. Slovenija v številkah 2002. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2002. 71 str.
18. Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo o vzajemni zaščiti in spodbujanju investicij (Uradni list RS, št. 27/99).
19. Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju (Uradni list RS, št. 46/95).
20. Sporazum o gospodarskem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo (Uradni list RS, št. 25/92).
21. Sporazum o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo (Uradni list RS, št. 81/99).
22. Statistični letopis Republike Slovenije 2002. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2002. 652 str.

SLOVARČEK KRATIC

BDP	bruto domači proizvod
EU	Evropska unija
H-O	Heckscher-Ohlin
HOS	Heckscher-Ohlin-Samuelson
mio	milijon
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
RS	Republika Slovenija
SMTK	standardna mednarodna trgovinska klasifikacija
TNI	tuje neposredne investicije
USD	ameriški dolar

SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

Foreign Direct Investment – tuje neposredne investicije

Standard International Trade Classification – standardna mednarodna trgovinska klasifikacija

PRILOGE

Tabela 1: BDP na prebivalca, stopnja rasti BDP, stopnja nezaposlenosti⁹ in stopnja inflacije v Sloveniji in Makedoniji v obdobju 1992 – 2001.

leto	BDP/preb v USD		St. rasti BDP v %		St. nezaposlenosti ILO %		Stopnja inflacije v %	
	SLO	MAK	SLO	MAK	SLO	MAK	SLO	MAK
1992	6275	1832	-5,5	np	8,3	np	201,3	np
1993	6366	1659	2,8	-7,5	9,1	28,3	32,3	349,8
1994	7233	1618	5,3	-1,8	9	31,4	21	121,8
1995	9431	1705	4,1	-1,1	7,4	27,1	13,5	15,9
1996	9481	1709	3,5	1,2	7,3	31,9	9,9	3
1997	9163	1722	4,6	1,4	7,1	36	8,4	4,4
1998	9878	1763	3,8	3,4	7,7	34,5	7,9	0,8
1999	10109	1796	5,2	4,3	7,4	32,4	6,1	-1,1
2000	9105	1885	4,6	4,5	7,2	32,2	8,9	5,8
2001	9451	np	3	-4,1	5,9	30,5	8,4	5,5

Viri: Statistični letopis Republike Slovenije 2002, 2002, str. 244, 273, 459, 621; National Bank of the Republic of Macedonia, 2003; Economic chamber of Macedonia, 2002; Interna gradiva Gospodarske zbornice Slovenije.

Tabela 2: Trgovinski tokovi Slovenije in Makedonije v mio USD.

leto	Slovenija				Makedonija			
	izvoz	uvoz	izvoz - uvoz	pokritost uvoza	izvoz	uvoz	izvoz - uvoz	pokritost uvoza
1992	6.681	6.141	540	109%	1.199	1.206	-7	99%
1993	6.083	6.501	-418	94%	1.055	1.199	-144	88%
1994	6.828	7.304	-476	93%	1.086	1.484	-398	73%
1995	8.316	9.492	-1.176	88%	1.204	1.718	-514	70%
1996	8.310	9.421	-1.112	88%	1.147	1.626	-479	71%
1997	8.369	9.366	-998	89%	1.237	1.779	-542	70%
1998	9.051	10.111	-1.060	90%	1.322	1.913	-591	69%
1999	8.546	10.083	-1.537	85%	1.082	1.566	-484	69%
2000	8.732	10.116	-1.384	86%	1.319	2.085	-766	63%
2001	9.252	10.145	-893	91%	1.155	1.688	-533	68%

Viri: Statistični letopis Republike Slovenije 2002, 2002, str. 389; Economic chamber of Macedonia, 2002.

⁹ Podatek za Makedonijo v letih 1993 in 1994 je stopnja registrirane brezposelnosti.

Tabela 3: Trgovinska menjava Slovenije z Makedonijo v mio USD.

Leto	Izvoz	Uvoz	Skupaj
1992	133	78	211
1993	198	89	288
1994	218	80	298
1995	189	86	275
1996	171	71	242
1997	149	56	205
1998	161	47	207
1999	177	37	213
2000	158	48	206
2001	132	27	158

Vir: Interna gradiva Gospodarske zbornice Slovenije.

Tabela 4: Izvoz Slovenije v Makedonijo razčlenjen glede na trimestno Standardno mednarodno trgovinsko klasifikacijo v 000 USD.

SMTK	IME	1995	1996	1997	1998	1999	2000
000	ŽIVILA IN ŽIVE ŽIVALI	23.435	28.035	23.824	23.065	21.416	16.390
001	ŽIVE ŽIVALI	0	0	0	8	46	22
011	MESO,GOVEJE,SVEŽE ALI ZMRZNJENO	0	0	485	357	0	0
012	MESO,DRUGO IN UŽITNI ODPADKI	3.404	5.874	5.683	6.469	4.996	3.409
016	MESO IN MESNI IZDELKI,SUŠENI,SOLJENI,DIMLJENI	645	1.023	618	385	207	210
017	MESO IN MESNI IZDELKI,PRIPRAV.ALI KONZERVIRANI	6.715	9.656	6.813	4.647	5.306	5.295
022	MLEKO IN MLEČNI IZDELKI(RAZEN MASLA IN SIROV)	4.883	4.378	2.741	2.835	2.435	2.241
023	MASLO IN DRUGE MAŠČOBE IZ MLEKA	148	210	56	661	918	861
024	SIR IN SKUTA	187	127	139	263	506	293
025	JAJCA,RUMENJAKI,BELJAKI	35	0	0	0	1	2
034	RIBE,SVEŽE ALI ZMRZNJENE	8	36	0	0	0	0
035	RIBE,SUŠENE,SOLJENE ALI RAZSOLJENE,PREKAJENE	12	0	0	0	10	0
036	RAKI,MEHKUŽCI IN DRUGI VODNI NEVRETENČARJI	0	0	0	0	0	4
037	RIBE,RAKI,MEHKUŽCI IDR.NEVRET.PRIPR.IN KONZER.	63	168	292	9	170	38
041	PŠENICA IN SORŽICA,V ZRNJU	0	0	0	0	0	0
042	RIŽ	0	37	0	1	0	5
043	JEČMEN V ZRNJU	0	0	0	0	0	0
044	KORUZA V ZRNJU	1	0	1	0	1	0
045	ŽITARICE,DRUGE,V ZRNJU	0	13	9	4	10	7
046	ZDROB IN MOKA,PŠENIČNA	13	14	0	0	0	1
047	ZDROB IN MOKA IZ DRUGIH ŽIT	1	0	0	3	2	8
048	PROIZVODI IZ ŽIT,MOKE	1.179	1.163	788	716	706	759
054	ZELENJAVA,SVEŽA,ZMRZNJENA ALI PREDELANA	84	18	93	30	2	3
056	VRTNINE,PREDLANE,DRUGE	34	30	54	40	49	82
057	SADJE,SVEŽE ALI SUHO	1	0	0	0	37	8
058	SADJE,PRIPR.IN IZDELKI IZ SADJA(RAZEN SOKOV)	163	50	11	40	22	52
059	SOKOVI IZ SADJA IN ZELENJAVE	391	146	108	100	80	55
061	SLADKOR,MELASE IN MED	113	131	86	89	164	65
062	SLADKORNI PROIZVODI	630	379	343	234	206	212
071	KAVA	236	104	50	54	10	33

072	KAKAV	0	0	0	0	0	0
073	ČOKOLADA	1.030	764	913	951	898	735
074	ČAJ IN MATE-ČAJ	122	6	4	0	2	1
075	ZAČIMBE	47	72	3	1	26	41
081	ŽIVINSKA KRMA (RAZEN ŽIT V ZRNJU)	354	261	133	246	253	210
091	MARGARINA IN DRUGE MAŠČOBE ZA PREHRANO	2	2	0	0	0	0
098	ŽIVILSKI IZDELKI, DRUGI, NEOMENJENI	2.936	3.374	4.401	4.921	4.352	1.738
100	PIJAČE IN TOBAK	3.772	5.224	4.257	5.191	8.306	6.456
111	PIJAČE, BREZALKOHOLNE	445	794	357	464	399	236
112	PIJAČE, ALKOHOLNE	72	82	0	10	50	55
121	TOBAK, SUROV, NEPREDELAN	0	0	1.480	2.679	7.293	6.147
122	TOBAK, PREDELAN	3.256	4.348	2.420	2.038	563	18
200	SUROVE SNOVI, RAZEN GORIV	2.541	4.326	3.227	3.159	2.123	1.783
211	KOŽE, SUROVE, VELIKE IN MAJHNE, NESTROJENE	0	0	0	0	0	0
222	OLJNA SEMENA ZA LAHKA OLJA	0	0	0	0	0	2
223	OLJNA SEMENA ZA DRUGA RASTLINSKA OLJA	43	0	0	0	0	0
231	NARAVNI KAVČUK IN GUME	4	0	0	0	0	0
232	KAVČUK, SINTETIČNI, FAKTIS, KAVČUK REGENER., ODPADKI	135	0	0	2	0	1
245	DRVA IN LESNO OGLJE	0	0	1	0	0	0
247	LES, NEOBDELAN ALI GROBO OBDELAN	3	120	10	8	11	0
248	LES, ENOSTAVNO OBDELAN	1.422	3.665	2.913	2.933	1.812	1.449
251	CELULOZA IN PAPIRNI ODPADKI	8	0	0	0	0	145
263	BOMBAŽ, LINTERS IN ODPADKI	41	0	0	0	0	0
264	JUTA IN DRUGA LIKASTA VLAKNA	12	0	0	0	0	0
265	RASTLINSKA TEKST. VLAKNA (RAZEN BOMBAŽA IN JUTE)	0	0	0	1	0	0
266	SINTETIČNA VLAKNA ZA PREDENJE	7	1	0	0	0	0
267	UMETNA ALI SINTETIČNA VLAKNA, DRUGA	87	0	0	4	52	4
268	VOLNA, FINA, GROBA ŽIV. DLAKA, PREJA, TKAN. KONJ. ŽIME	36	0	0	0	0	1
269	PONOŠENA-IZRAB. OBLAČILA IDR. IZR. TEKST. IZD., KRPE	0	0	0	0	0	0
272	SUROVA GNOJILA	0	0	2	1	0	2
273	KAMEN, PESEK IN GRAFIT	3	3	13	4	7	6
274	ŽVEPLO IN ŽELEZOVI PIRITI, NEPRAŽENI	13	27	25	0	0	2
277	NARAVNE SNOVI ZA BRUŠENJE	3	0	6	0	0	1
278	SUROVI MINERALI, DRUGI	145	121	31	14	20	27
282	ODPADKI IN OSTANKI ŽELEZA IN JEKLA	0	0	6	0	1	0
285	ALUMINIJEVE RUDE IN KONCENTRATI	253	28	37	57	12	35
287	RUDE IN KONCENTRATI OSNOVNIH KOVIN	3	0	0	0	0	0
288	ODPADKI OSNOVNIH KOVIN	70	41	32	9	0	0
291	ŽIVALSKÉ SNOVI, SUROVE	10	18	3	0	0	0
292	RASTLINSKE SNOVI, SUROVE	246	301	147	126	207	108
300	MINERALNA GORIVA IN MAZIVA	896	628	654	729	1.365	977
322	BRIKETI, RJAVI PREMOG IN LIGNIT, ŠOTA	0	1	0	2	0	0
334	OLJA, DOBLJ. IZ NAFTE IN BITUM. MINER., RAZEN SUROV.	842	578	542	640	1.324	958
335	ODPADNI PROIZVODI NAFTE	54	49	112	87	41	19
342	PROPAN IN BUTAN, UTEKOČINJENA	0	0	0	0	0	0
400	OLJA, MASTI IN VOSKI ŽIVALSKÉGA IN RASTLIN. IZVORA	220	153	185	358	188	83
411	OLJA IN MASTI ŽIVALSKÉGA IZVORA	213	129	108	299	168	81

421	MASTI, RASTLINSKE, TRDE IN IZPARLJIVA OLJA	2	13	76	58	0	0
422	MASTI, RASTLINSKE, TRDE IN OLJA	1	1	1	0	1	1
431	ŽIVALSKÉ IN RASTLINSKE MASTI IN OLJA	3	10	0	1	19	1
500	KEMIČNI PROIZVODI	46.874	34.663	37.126	33.855	35.379	34.018
511	OGLJIKOVODIKI IN NJIHOVI DERIVATI	26	1	0	0	0	6
512	ALKOHOLI, FENOLI IN NJIHOVI DERIVATI	31	10	1	22	108	5
513	KARBONSKE KISLINE IN NJIHOVI DERIVATI	392	268	413	313	282	175
514	SPOJINE Z DUŠIKOVO FUNKCIJO	34	20	45	111	80	14
515	ORGANSKO-ANORGANSKE SPOJINE	0	2	7	3	7	9
516	ORGANSKI KEMIČNI PROIZVODI, DRUGI	12	39	5	13	27	2
522	ANORGANSKI KEMIČNI ELEMENTI, OKSIDI, SOLI	423	124	154	65	63	80
523	SOLI IN PEROKSI SOLI ANORGANSKIH KISL. IN KOVIN	997	1.002	1.483	1.306	988	939
524	ANORGANSKI KEMIČNI PROIZVODI, DRUGI	150	191	109	123	48	66
525	RADIOAKTIVNE SNOVI	0	0	0	1	1	1
531	SINTETIČNA ORGANSKA BARVILA	145	55	24	86	56	41
532	EKSTRAKTI ZA BARVANJE IN STROJENJE	111	28	3	25	36	18
533	PIGMENTI, PREMAZNA SREDSTVA, LAKI IPD.	5.481	2.443	2.253	2.186	3.000	2.915
541	MEDICINSKI IN FARMACEVTSKI PROIZ., RAZEN ZDRAVIL	702	490	391	270	200	177
542	ZDRAVILA	14.377	16.151	16.720	16.759	18.446	17.943
551	ETERIČNA OLJA, PARFUMERIJSKI IZDELKI	3.340	2.217	2.581	2.109	1.999	1.775
553	PARFUMERIJSKI, KOZMETIČNI IN TOALETNI IZDELKI	10.093	6.381	7.625	5.044	4.155	4.010
554	MILA, PREPARATI ZA ČIŠČENJE IN POLIRANJE	2.336	1.866	1.746	1.647	1.849	1.643
562	GNOJILA (RAZEN SUROVIH)	14	24	11	48	41	63
571	POLIMERI ETILENA V PRIMARNIH OBLIKAH	6	10	14	6	17	0
572	POLIMERI STIRENA V PRIMARNIH OBLIKAH	23	18	10	18	46	6
573	POLIMERI VINILKLORIDA V PRIMARNIH OBLIKAH	0	7	3	22	4	3
574	POLIACETALI IN DRUGI POLIETRI V PRIM. OBLIKAH	303	167	63	65	111	152
575	PLASTIČNE MASE, DRUGE, V PRIMARNIH OBLIKAH	1.969	551	537	422	558	822
579	ODPADKI, OSTRUŽKI IN OSTANKI IZ PLASTIČNIH MAS	0	5	63	6	5	0
581	CEVI IN ČREVA IZ PLASTIČNIH MAS	201	142	82	72	180	217
582	PLOŠČE, LISTI, FILMI, FOLIJE IPD. IZ PLASTIČNIH MAS	1.704	648	631	990	1.167	1.084
583	MONOFILAMENTI	60	3	46	62	96	98
591	INSEKTICIDI, FUNGICIDI IDR. ZA PRODAJO NA DROBNO	510	504	574	369	269	330
592	SKROB, INULIN, ALBUMINI, PŠENIČNI LEPEK	719	561	759	676	646	460
593	EKSPLOZIVA IN PIROTEHNIČNI PROIZVODI	0	0	0	89	41	7
597	ADITIVI ZA MINERAL. OLJA ALI ZA DRUGE TEKOČINE	318	155	98	118	98	172
598	KEMIČNI PROIZVODI, DRUGI, NEOMENJENI	2.396	581	674	810	755	785
600	IZDELKI, RAZVRŠČENI PO MATERIALU	55.581	38.677	39.043	43.085	50.687	46.702
611	KOŽA	133	16	29	56	69	250
612	IZDELKI IZ USNJA IN UMETNEGA USNJA, DRUGI	115	37	20	17	15	18
613	KRZNA, STROJENA ALI OBDELANA	0	0	0	0	0	2
621	IZDELKI IZ KAVČUKA	1.184	118	146	147	213	93
625	GUME, PNEVMATIČNE (PLAŠČI), ZA AVTOMOBILE	4.717	4.737	4.962	4.491	4.521	3.176
629	IZDELKI IZ GUME	185	799	222	374	273	837
633	PLUTASTI IZDELKI	1	7	8	9	17	7
634	FURNIR IN DRUG OBDELAN LES	1.569	2.085	2.076	2.688	2.738	2.796
635	IZDELKI IZ LESA, DRUGI, ŠE NEOMENJENI	7.646	6.096	5.659	7.519	11.043	11.047
641	PAPIR IN KARTON	9.164	5.993	5.443	6.678	7.424	6.898
642	PAPIR IN KARTON, REZANA	4.654	3.157	2.766	3.230	4.819	3.819
651	PREJA IZ TEKSTILNIH VLAKEN	488	564	577	578	555	388

652	TKANINE IZ BOMBAŽA	586	589	1.100	1.200	874	449
653	TKANINE IZ SINTETIČNIH IN UMETNIH MATERIALOV	3.808	1.547	2.082	1.702	713	633
654	TKANINE, TEKSTILNE, DRUGE	4.011	2.214	3.539	3.183	2.475	1.600
655	MATERIALI, PLETENI ALI KVAČKANI	422	86	52	191	134	22
656	TIL, ČIPKE, VEZENINE, TRAKOVI IN DRUGO	144	124	62	63	110	65
657	PREJA IN TKANINE, SPECIALNE	1.620	1.030	898	1.283	1.600	976
658	TEKSTILNI IZDELKI, GOTOVI, DRUGI	471	313	311	399	398	325
659	PREKRIVALA ZA TLA	4	16	14	53	299	112
661	APNO, CEMENT, GRADBENI MATERIAL	105	79	42	78	352	283
662	GLINENI, OGNJEVZDRŽNI IZDELKI	87	102	219	354	286	368
663	GOTOVI MINERALNI IZDELKI	1.557	801	682	638	504	647
664	STEKLO	167	212	237	276	639	622
665	STEKLENI IZDELKI	49	39	75	86	111	87
666	IZDELKI, LONČARSKI	7	4	1	7	24	15
667	BISERI, DRAGI IN POLDRAGI KAMNI	0	0	0	0	0	0
671	GRODELJ IN ŽELEZOVE ZLITINE	80	36	106	156	124	184
672	INGOTI, DRUGI POLPROIZV. IZ ŽELEZA IN JEKLA	51	10	21	1	17	25
673	PLOŠČATI, VALJANI, NEPLATIRANI IZDELKI IZ ŽELEZA	670	648	445	233	379	350
674	PLOŠČATI, VALJANI, PLATIRANI IZDELKI IZ ŽELEZA	82	2	11	0	29	20
675	PLOŠČATI, VALJANI IZDELKI IZ LEGIRANEGA JEKLA	425	372	404	226	220	208
676	ŽICA, PROFILI IZ ŽELEZA ALI JEKLA	2.257	927	617	645	676	857
677	TIRNICE IPD. ZA ŽELEZN. TIRE, IZ ŽELEZA ALI JEKLA	12	0	0	0	0	0
678	ŽICA IZ ŽELEZA ALI JEKLA	139	110	153	126	96	110
679	CEVI IN VOTLI PROFILI IZ ŽELEZA ALI JEKLA	805	526	582	334	404	778
681	SREBRO, PLATINA, IN DRUGE PLATIRANE KOVINE	3	25	45	46	40	8
682	BAKER	16	80	72	41	105	99
683	NIKELJ	3	7	19	3	35	66
684	ALUMINIJ	2.096	595	638	808	1.052	757
685	SVINEC	0	9	0	0	0	0
686	CINK	61	61	28	45	13	78
687	KOSITER	0	0	1	10	0	0
689	DRUGE BARVNE KOVINE IN KERMETI	1	1	0	1	9	0
691	KONSTRUKCIJE IN DELI KONSTRUKCIJ	421	175	146	259	524	389
692	KOVINSKI KONTEJNERJI ZA SKLADIŠČENJE, TRANSPORT	405	196	352	398	698	551
693	IZDELKI IZ ŽICE	79	91	143	192	151	167
694	ŽEBLJI, VIJAKI, TIRFONI IPD. IZ ŽEL., JEKLA, BAKRA, ALUM	226	138	122	159	100	104
695	ROČNO ORODJE IN ORODJE ZA STROJE	1.074	695	852	889	1.505	1.695
696	NAMIZNI PRIBOR IN NOŽARSKI PROIZVODI	8	6	3	11	21	19
697	GOSPODINJSKI APARATI IN NJIHOVI DELI, DRUGI	243	253	234	378	787	963
699	PROIZVODI IZ NAVADNIH KOVIN, ŠE NEOMENJENI	3.526	2.951	2.829	2.826	3.498	3.739
700	STROJI IN TRANSPORTNE NAPRAVE	35.899	43.421	26.943	34.099	31.744	32.995
711	KOTLI ZA VODNO IDR. PARO	31	23	2	1	16	1
713	BATNI MOTORJI Z NOTRANJIM IZGOREVANJEM	632	224	184	81	142	82
714	POGONSKI STROJI IN MOTORJI, NEELEKTRIČNI	0	0	0	1.864	0	0
716	ROTACIJSKI ELEKTRIČNI STROJI	594	338	460	385	163	172
718	POGONSKI STROJI, DRUGI, DELI	21	497	417	333	30	50
721	POLJEDELSKI STROJI	410	371	560	720	748	550
722	TRAKTORJI	8	66	20	44	76	36
723	STROJI IN NAPRAVE ZA GRADNJO	319	216	67	37	88	301
724	STROJI ZA OBDELAVO USNJA IN TEKSTILA	1.700	635	597	597	1.054	448

725	STROJI ZA PROIZVODNJO PAPIRJA IN CELULOZE	21	212	7	29	21	111
726	TISKARSKI STROJI	125	241	49	65	198	53
727	STROJI ZA PROIZVODNJO HRANE	491	258	257	337	270	103
728	STROJI ZA POSAMEZNE VRSTE INDUSTRIJE	1.031	1.485	493	680	1.484	1.617
731	STROJI ZA OBDELAVO S POSNEMANJEM KOVIN	0	29	76	26	49	24
733	STROJI ZA OBDELAVO KOVIN,BREZ POSNEMANJA	11	154	78	6	19	160
735	DELI OBDELOVALNIH STR.S POSNEMANJEM ALI NE	1	16	5	1	5	5
737	OBDELOVALNI STROJI,DELI,DRUGI	135	72	333	207	346	233
741	OPREMA ZA OGREVANJE IN HLAJANJE	1.641	758	688	769	3.010	1.006
742	ČRPALKE ZA TEKOČINE	728	595	367	664	1.049	1.644
743	ČRPALKE IN KOMPRESORJI	1.053	828	544	582	707	658
744	MEHANIČNE NAPRAVE ZA MANIPULACIJO	473	434	363	381	335	117
745	NEELEKTRIČNI STROJI,DRUGI	748	684	727	842	726	1.028
746	KOTALNI LEŽAJI	29	16	25	16	8	16
747	PIPE,VENTILI,IPD.NAPRAVE	823	1.287	1.129	878	1.215	1.430
748	TRANSMIS.GREDI,ROČICE IPD.	220	48	53	99	177	139
749	NEELEKTRIČNI DELI ZA STROJE,DRUGI	261	228	149	346	122	144
751	PISARNIŠKI STROJI	33	13	6	25	15	7
752	STROJI ZA AOP IN NJIHOVE ENOTE	283	168	187	241	771	216
759	DELI IN PRIBOR ZA PISARNIŠKE STROJE	114	65	127	115	130	90
761	TELEVIZIJSKI SPREJEMNIKI	1.284	566	702	614	136	189
762	RADIODIFUZNI SPREJEMNIKI	4	1	1	0	5	1
763	NAPRAVE ZA SNEMANJE IN REPROD.ZVOKA,SLIKE	4	1	15	17	19	29
764	OPREMA ZA TELEKOMUNIKACIJO	7.108	18.002	5.024	8.653	1.817	5.904
771	ELEKTRIČNI POGONSKI STROJI	162	68	179	43	122	151
772	ELEKTR.APARATI ZA ELEKTRIČNE KROGOTOKE	2.598	1.022	1.610	1.633	1.782	1.889
773	OPREMA ZA DISTRIBUCIJO ELEKTRIČNE ENERGIJE	133	122	133	131	279	256
774	ELEKTRODIAGNOSTIČNI APARATI	39	3	3	15	0	3
775	ELEKTRIČNA IN NEELEKTR.GOSPODINJSKA OPREMA	4.023	4.665	6.775	6.800	8.653	7.035
776	TERMOIONSKE ELEKTRONSKE CEVI	52	93	152	106	114	23
778	ELEKTR.STROJI,APARATI,DRUGI	2.969	1.877	2.119	2.349	2.767	2.460
781	OSEBNI AVTOMOBILI	281	222	187	143	267	1.883
782	MOTORNA VOZILA ZA PREVOZ BLAGA	120	88	224	198	643	918
783	CESTNA MOTORNA VOZILA,DRUGA	50	7	0	92	2	102
784	DELI IN PRIBOR ZA MOTORNA VOZILA	3.669	783	625	687	681	602
785	MOTORNA KOLESA IN KOLESA	1.070	165	563	1.314	1.018	769
786	PRIKLOPNIKI IN POLPRIKLOPNIKI	193	154	257	348	397	294
791	TIRNA VOZILA IN OPREMA	0	72	2	1	0	0
792	LETALA, VESOLJSKA VOZILA IPD.	199	5.548	395	585	67	21
793	LADJE, ČOLNI IN PLAVAJOČE KONSTRUKCIJE	2	0	7	0	0	25
800	RAZNI IZDELKI	19.803	15.401	13.953	17.040	25.453	18.496
811	MONTAŽNE ZGRADBE	7	0	23	513	7.744	1.078
812	SANITARNI PREDMETI,PRIBOR	158	75	72	91	165	153
813	SVETILA	400	104	191	180	259	409
821	POHIŠTVO IN DELI	6.169	4.697	4.719	5.802	5.450	6.231
831	KOVČKI,POTOVALKE,NESESERJI IPD.	56	14	26	17	45	61
841	MOŠKI PLAŠČI,JAKNE IPD.	382	468	367	369	274	181
842	ŽENSKI PLAŠČI,PELERINE,IPD.	319	262	151	360	400	196
843	MOŠKI PLAŠČI IPD.,PLETENI	55	138	42	32	49	62
844	ŽENSKI PLAŠČI IPD.,PLETENI	229	233	171	234	209	125

845	OBLAČILA,DRUGA	1.135	1.300	1.110	1.518	1.442	1.142
846	PRIBOR ZA OBLAČILA,IZ TEKSTILA	464	513	488	571	482	434
848	OBLAČILA IN PRIBOR,RAZEN IZ TEKSTILA	249	311	223	181	119	79
851	OBUTEV	2.389	1.424	1.281	1.514	1.450	1.734
871	OPTIČNI INSTRUMENTI	16	5	0	1	2	1
872	MEDICINSKI INSTRUMENTI	282	170	127	212	96	200
873	MERILNIKI IN ŠTEVCI	900	593	555	846	952	866
874	MERILNI,KONTROLNI INSTRUMENTI	956	425	451	438	538	647
881	FOTOAPARATI IN OPREMA	51	38	38	65	73	44
882	FOTOGRAFSKI IN KINEMAT.MATERIAL	767	424	476	499	554	582
883	KINEMATOGRAFSKI FILMI	0	0	0	0	0	0
884	OPTIČNI IZDELKI	42	14	12	8	7	20
885	URE IN DELI	266	294	112	183	115	95
891	OROŽJE IN STRELIVO	0	0	0	0	0	8
892	NATISKANI PREDMETI	1.783	1.853	917	402	850	587
893	IZDELKI IZ PLASTIKE	1.298	924	1.312	1.917	2.684	2.278
894	OTROŠKI VOZIČKI,IGRAČE IPD.	182	157	172	180	157	238
895	PISALNIŠKI PRIBOR	272	109	135	175	177	151
896	UMETNIŠKI PREDMETI	14	1	0	0	13	9
897	NAKIT	28	5	12	29	37	30
898	GLASBENI INSTRUMENTI	137	99	71	43	99	35
899	RAZNI IZDELKI	797	751	701	658	1.011	820
900	PROIZVODI IN TRANSAKCIJE	316	0	4	0	0	0
931	SPECIALNE TRANSAKCIJE	316	0	0	0	0	0
971	ZLATO,NEMONETARNO	0	0	4	0	0	0

Vir: Interna gradiva Statističnega urada Republike Slovenije.

Tabela 5: Uvoz Slovenije iz Makedonije razčlenjen glede na trimestno Standardno mednarodno trgovinsko klasifikacijo v 000 USD.

SMTK	IME	1995	1996	1997	1998	1999	2000
000	ŽIVILA IN ŽIVE ŽIVALI	10.780	6.915	3.788	5.077	4.247	3.323
001	ŽIVE ŽIVALI	0	0	1	0	0	0
011	MESO,GOVEJE,SVEŽE ALI ZMRZNJENO	310	0	0	0	0	0
012	MESO,DRUGO IN UŽITNI ODPADKI	542	65	0	0	0	0
016	MESO IN MESNI IZDELKI,SUŠENI,SOLJENI,DIMLJENI	0	3	0	25	0	30
017	MESO IN MESNI IZDELKI,PRIPRAV.ALI KONZERVIRANI	12	45	0	21	0	0
022	MLEKO IN MLEČNI IZDELKI(RAZEN MASLA IN SIROV)	0	0	0	0	35	0
023	MASLO IN DRUGE MAŠČOBE IZ MLEKA	0	0	0	0	0	0
024	SIR IN SKUTA	0	0	9	0	0	0
025	JAJCA,RUMENJAKI,BELJAKI	0	0	0	0	0	0
034	RIBE,SVEŽE ALI ZMRZNJENE	0	0	0	0	0	0
035	RIBE,SUŠENE,SOLJENE ALI RAZSOLJENE,PREKAJENE	0	0	0	0	0	0
036	RAKI,MEHKUŽCI IN DRUGI VODNI NEVRETNČARJI	0	0	0	0	0	0
037	RIBE,RAKI,MEHKUŽCI IDR.NEVRET.PRIPR.IN KONZER.	0	0	0	0	0	0
041	PŠENICA IN SORŽICA,V ZRNJU	0	0	0	0	0	0
042	RIŽ	0	14	2	10	11	0
043	JEČMEN V ZRNJU	0	0	0	0	0	0
044	KORUZA V ZRNJU	0	0	0	0	0	0

045	ŽITARICE,DRUGE,V ZRNJU	0	0	0	0	0	0
046	ZDROB IN MOKA,PŠENIČNA	23	0	0	0	0	0
047	ZDROB IN MOKA IZ DRUGIH ŽIT	0	0	0	0	0	0
048	PROIZVODI IZ ŽIT,MOKE	1.448	1.447	835	705	673	465
054	ZELENJAVA,SVEŽA,ZMRZNJENA ALI PREDELANA	1.050	2.017	1.145	2.037	1.502	1.408
056	VRTNINE,PREDELANE,DRUGE	2.827	1.556	813	915	1.068	545
057	SADJE,SVEŽE ALI SUHO	477	513	170	197	231	179
058	SADJE,PRIPR.IN IZDELKI IZ SADJA(RAZEN SOKOV)	2.118	122	96	3	5	7
059	SOKOVI IZ SADJA IN ZELENJAVE	654	237	113	28	63	22
061	SLADKOR,MELASE IN MED	0	9	0	146	17	31
062	SLADKORNI PROIZVODI	115	141	74	98	140	122
071	KAVA	95	0	13	0	0	0
072	KAKAV	0	0	0	0	0	0
073	ČOKOLADA	137	246	169	267	281	313
074	ČAJ IN MATE-ČAJ	4	56	0	0	1	5
075	ZAČIMBE	841	331	310	584	135	153
081	ŽIVINSKA KRMA (RAZEN ŽIT V ZRNJU)	0	0	0	0	0	0
091	MARGARINA IN DRUGE MAŠČOBE ZA PREHRANO	0	0	0	0	0	0
098	ŽIVILSKI IZDELKI,DRUGI,NEOMENJENI	127	115	37	41	83	43
100	PIJAČE IN TOBAK	10.955	15.248	11.696	6.042	5.464	5.915
111	PIJAČE,BREZALKOHOLNE	45	0	0	0	0	1
112	PIJAČE,ALKOHOLNE	8.946	13.995	10.481	3.012	2.780	4.486
121	TOBAK,SUROV,NEPREDELAN	1.400	1.078	949	3.029	2.683	1.428
122	TOBAK,PREDELAN	564	175	266	1	1	0
200	SUROVE SNOVI, RAZEN GORIV	3.909	2.801	2.374	1.900	1.970	1.838
211	KOŽE,SUROVE,VELIKE IN MAJHNE,NESTROJENE	226	160	0	0	0	46
222	OLJNA SEMENA ZA LAHKA OLJA	8	0	0	0	0	0
223	OLJNA SEMENA ZA DRUGA RASTLINSKA OLJA	84	20	21	36	28	17
231	NARAVNI KAVČUK IN GUME	0	0	0	0	0	0
232	KAVČUK,SINTETIČNI,FAKTIS,KAVČUK REGENER.,ODPADKI	0	0	0	0	0	0
245	DRVA IN LESNO OGLJE	0	0	57	0	0	0
247	LES,NEOBDELAN ALI GROBO OBDELAN	23	0	271	0	5	0
248	LES,ENOSTAVNO OBDELAN	1.473	894	586	1.100	983	699
251	CELULOZA IN PAPIRNI ODPADKI	0	0	0	0	0	0
263	BOMBAŽ,LINTERS IN ODPADKI	0	0	0	0	0	0
264	JUTA IN DRUGA LIKASTA VLAKNA	0	0	0	0	0	0
265	RASTLINSKA TEKST.VLAKNA (RAZEN BOMBAŽA IN JUTE)	0	0	0	0	0	0
266	SINTETIČNA VLAKNA ZA PREDENJE	790	1.057	575	172	344	416
267	UMETNA ALI SINTETIČNA VLAKNA,DRUGA	58	0	0	0	0	0
268	VOLNA,FINA,GROBA ŽIV.DLAKA,PREJA,TKAN.KONJ.ŽIME	0	0	0	0	0	0
269	PONOŠENA-IZRAB.OBLAČILA IDR.IZR.TEKST.IZD.,KRPE	0	0	0	0	0	0
272	SUROVA GNOJILA	0	0	7	0	0	0
273	KAMEN,PESEK IN GRAFIT	604	381	369	300	186	241
274	ŽVEPLO IN ŽELEZOVI PIRITI,NEPRAŽENI	0	0	0	0	0	0
277	NARAVNE SNOVI ZA BRUŠENJE	0	0	0	0	0	0
278	SUROVI MINERALI,DRUGI	166	144	216	196	355	249
282	ODPADKI IN OSTANKI ŽELEZA IN JEKLA	41	28	165	25	26	30
285	ALUMINIJEVE RUDE IN KONCENTRATI	0	9	0	0	0	0

287	RUDE IN KONCENTRATI OSNOVNIH KOVIN	0	0	26	0	0	0
288	ODPADKI OSNOVNIH KOVIN	62	0	0	0	3	28
291	ŽIVALSKÉ SNOVI,SUROVE	0	0	0	0	0	0
292	RASTLINSKE SNOVI,SUROVE	375	109	82	72	40	112
300	MINERALNA GORIVA IN MAZIVA	0	8	16	2	9	0
322	BRIKETI,RJAVI PREMOG IN LIGNIT,ŠOTA	0	0	0	0	0	0
334	OLJA,DOBLJ.IZ NAFTE IN BITUM.MINER.,RAZEN SUROV.	0	0	0	2	9	0
335	ODPADNI PROIZVODI NAFTE	0	8	16	0	0	0
342	PROPAN IN BUTAN,UTEKOČINJENA	0	0	0	0	0	0
400	OLJA, MASTI IN VOSKI ŽIVALSKÉGA IN RASTLIN. IZVORA	0	0	0	0	0	0
411	OLJA IN MASTI ŽIVALSKÉGA IZVORA	0	0	0	0	0	0
421	MASTI,RASTLINSKE,TRDE IN IZPARLJIVA OLJA	0	0	0	0	0	0
422	MASTI,RASTLINSKE,TRDE IN OLJA	0	0	0	0	0	0
431	ŽIVALSKÉ IN RASTLINSKE MASTI IN OLJA	0	0	0	0	0	0
500	KEMIČNI PROIZVODI	4.530	3.123	2.077	1.942	1.748	1.606
511	OGLJIKOVODIKI IN NJIHOVI DERIVATI	0	1	0	0	2	3
512	ALKOHOLI,FENOLI IN NJIHOVI DERIVATI	16	16	16	33	3	3
513	KARBONSKE KISLINE IN NJIHOVI DERIVATI	52	76	51	42	56	26
514	SPOJINE Z DUŠIKOVO FUNKCIJO	0	0	0	0	0	0
515	ORGANSKO-ANORGANSKE SPOJINE	0	0	0	0	0	0
516	ORGANSKI KEMIČNI PROIZVODI,DRUGI	0	1	0	0	1	3
522	ANORGANSKI KEMIČNI ELEMENTI,OKSIDI,SOLI	16	24	0	0	8	12
523	SOLI IN PEROKSI SOLI ANORGANSKIH KISL.IN KOVIN	38	0	0	0	0	0
524	ANORGANSKI KEMIČNI PROIZVODI,DRUGI	25	5	0	4	2	3
525	RADIOAKTIVNE SNOVI	0	0	0	0	0	0
531	SINTETIČNA ORGANSKA BARVILA	0	0	3	0	0	0
532	EKSTRAKTI ZA BARVANJE IN STROJENJE	0	0	0	0	0	0
533	PIGMENTI,PREMAZNA SREDSTVA,LAKI IPD.	0	4	2	0	3	0
541	MEDICINSKI IN FARMACEVTSKI PROIZ.,RAZEN ZDRAVIL	21	48	3	0	1	0
542	ZDRAVILA	3.582	2.620	1.663	1.567	1.399	1.295
551	ETERIČNA OLJA,PARFUMERIJSKI IZDELKI	25	35	24	0	25	1
553	PARFUMERIJSKI,KOZMETIČNI IN TOALETNI IZDELKI	62	57	92	53	51	46
554	MILA,PREPARATI ZA ČIŠČENJE IN POLIRANJE	31	5	2	1	1	1
562	GNOJILA (RAZEN SUROVIH)	0	0	0	0	0	0
571	POLIMERI ETILENA V PRIMARNIH OBLIKAH	0	0	0	0	0	0
572	POLIMERI STIRENA V PRIMARNIH OBLIKAH	0	0	0	0	0	0
573	POLIMERI VINILKLORIDA V PRIMARNIH OBLIKAH	6	0	0	65	27	40
574	POLIACETALI IN DRUGI POLIETRI V PRIM.OBLIKAH	0	0	0	0	0	0
575	PLASTIČNE MASE,DRUGE,V PRIMARNIH OBLIKAH	89	86	0	8	0	0
579	ODPADKI,OSTRUŽKI IN OSTANKI IZ PLASTIČNIH MAS	0	0	0	0	0	0
581	CEVI IN ČREVA IZ PLASTIČNIH MAS	4	11	12	52	26	63
582	PLOŠČE,LISTI,FILMI,FOLIJE IPD.IZ PLASTIČNIH MAS	117	65	57	27	45	57
583	MONOFILAMENTI	0	0	0	0	0	1
591	INSEKTICIDI,FUNGICIDI IDR.ZA PRODAJO NA DROBNO	0	0	114	61	62	41
592	SKROB,INULIN,ALBUMINI,PŠENIČNI LEPEK	3	0	0	0	0	0
593	EKSPLOZIVA IN PIROTEHNIČNI PROIZVODI	348	8	0	0	0	0
597	ADITIVI ZA MINERAL.OLJA ALI ZA DRUGE TEKOČINE	12	0	0	0	0	0
598	KEMIČNI PROIZVODI,DRUGI,NEOMENJENI	84	61	38	31	33	11
600	IZDELKI, RAZVRŠČENI PO MATERIALU	23.788	17.463	16.454	12.982	10.515	10.155

611	KOŽA	141	42	190	16	2	8
612	IZDELKI IZ USNJA IN UMETNEGA USNJA, DRUGI	0	0	0	0	0	0
613	KRZNA, STROJENA ALI OBDELANA	7	14	0	0	2	2
621	IZDELKI IZ KAVČUKA	137	14	9	2	2	1
625	GUME, PNEVMATIČNE (PLAŠČI), ZA AVTOMOBILE	1.940	185	0	4	2	0
629	IZDELKI IZ GUME	144	55	29	40	4	12
633	PLUTASTI IZDELKI	0	0	0	0	0	0
634	FURNIR IN DRUG OBDELAN LES	2.027	740	416	147	41	159
635	IZDELKI IZ LESA, DRUGI, ŠE NEOMENJENI	58	63	8	9	3	1
641	PAPIR IN KARTON	25	58	49	112	58	200
642	PAPIR IN KARTON, REZANA	216	68	53	1	3	4
651	PREJA IZ TEKSTILNIH VLAKEN	935	513	127	163	71	64
652	TKANINE IZ BOMBAŽA	538	61	48	120	28	26
653	TKANINE IZ SINTETIČNIH IN UMETNIH MATERIALOV	353	62	328	122	134	21
654	TKANINE, TEKSTILNE, DRUGE	225	133	13	11	6	5
655	MATERIALI, PLETENI ALI KVAČKANI	167	262	476	112	235	156
656	TIL, ČIPKE, VEZENINE, TRAKOVI IN DRUGO	0	14	0	3	0	0
657	PREJA IN TKANINE, SPECIALNE	0	41	5	0	0	1
658	TEKSTILNI IZDELKI, GOTOVI, DRUGI	617	466	921	560	420	387
659	PREKRIVALA ZA TLA	194	24	35	0	3	0
661	APNO, CEMENT, GRADBENI MATERIAL	10	0	38	13	19	18
662	GLINENI, OGNJEVZDRŽNI IZDELKI	166	107	109	142	70	33
663	GOTOVI MINERALNI IZDELKI	126	91	485	81	72	185
664	STEKLO	51	150	157	189	140	77
665	STEKLENI IZDELKI	25	0	23	0	0	0
666	IZDELKI, LONČARSKI	107	678	135	166	151	98
667	BISERI, DRAGI IN POLDRAGI KAMNI	0	0	4	0	0	0
671	GRODELJ IN ŽELEZOVE ZLITINE	153	1.363	2.296	1.950	861	856
672	INGOTI, DRUGI POLPROIZV. IZ ŽELEZA IN JEKLA	0	0	0	0	14	0
673	PLOŠČATI, VALJANI, NEPLATIRANI IZDELKI IZ ŽELEZA	72	81	122	120	59	8
674	PLOŠČATI, VALJANI, PLATIRANI IZDELKI IZ ŽELEZA	0	138	121	755	52	46
675	PLOŠČATI, VALJANI IZDELKI IZ LEGIRANEGA JEKLA	0	3	0	0	0	0
676	ŽICA, PROFILI IZ ŽELEZA ALI JEKLA	0	6	0	0	5	12
677	TIRNICE IPD. ZA ŽELEZNE TIRE, IZ ŽELEZA ALI JEKLA	46	0	0	0	0	0
678	ŽICA IZ ŽELEZA ALI JEKLA	0	1	0	0	0	0
679	CEVI IN VOTLI PROFILI IZ ŽELEZA ALI JEKLA	683	962	880	552	686	1.136
681	SREBRO, PLATINA, IN DRUGE PLATIRANE KOVINE	0	0	0	0	2	0
682	BAKER	5.600	2.517	2.702	1.851	1.996	1.196
683	NIKELJ	0	0	0	0	1	0
684	ALUMINIJ	1.821	554	155	251	172	31
685	SVINEC	2.229	4.080	2.807	2.714	2.197	2.661
686	CINK	2.255	2.065	1.498	1.882	2.033	2.393
687	KOSITER	0	0	0	37	0	20
689	DRUGE BARVNE KOVINE IN KERMETI	31	0	0	33	0	0
691	KONSTRUKCIJE IN DELI KONSTRUKCIJ	241	857	1.765	499	471	111
692	KOVINSKI KONTEJNERJI ZA SKLADIŠČENJE, TRANSPORT	26	70	6	7	0	0
693	IZDELKI IZ ŽICE	203	12	28	16	0	0
694	ŽEBLJI, VIJAKI, TIRFONI IPD. IZ ŽEL., JEKLA, BAKRA, ALUM	153	141	26	18	0	22
695	ROČNO ORODJE IN ORODJE ZA STROJE	752	348	65	43	78	18
696	NAMIZNI PRIBOR IN NOŽARSKI PROIZVODI	43	142	21	30	1	0

697	GOSPODINJSKI APARATI IN NJIHOVI DELI,DRUGI	969	19	23	25	25	2
699	PROIZVODI IZ NAVADNIH KOVIN,ŠE NEOMENJENI	305	260	284	187	395	185
700	STROJI IN TRANSPORTNE NAPRAVE	19.831	15.534	12.608	12.221	8.393	21.574
711	KOTLI ZA VODNO IDR.PARO	0	0	0	0	0	0
713	BATNI MOTORJI Z NOTRANJIM IZGOREVANJEM	800	58	18	0	0	0
714	POGONSKI STROJI IN MOTORJI,NEELEKTRIČNI	0	0	0	0	0	0
716	ROTACIJSKI ELEKTRIČNI STROJI	75	30	7	12	3	0
718	POGONSKI STROJI,DRUGI,DELI	62	49	0	34	0	1
721	POLJEDELSKI STROJI	67	5	2	3	11	0
722	TRAKTORJI	0	23	1	0	0	87
723	STROJI IN NAPRAVE ZA GRADNJO	151	0	0	22	0	0
724	STROJI ZA OBDELAVO USNJA IN TEKSTILA	5	12	14	5	0	16
725	STROJI ZA PROIZVODNJO PAPIRJA IN CELULOZE	0	0	0	0	0	5
726	TISKARSKI STROJI	0	62	0	11	0	0
727	STROJI ZA PROIZVODNJO HRANE	16	13	9	3	1	0
728	STROJI ZA POSAMEZNE VRSTE INDUSTRIJE	1	16	46	1	35	184
731	STROJI ZA OBDELAVO S POSNEMANJEM KOVIN	43	0	0	0	20	0
733	STROJI ZA OBDELAVO KOVIN,BREZ POSNEMANJA	217	0	0	0	1	0
735	DELI OBDELOVALNIH STR.S POSNEMANJEM ALI NE	33	102	74	0	0	6
737	OBDELOVALNI STROJI,DELI,DRUGI	1	20	62	103	159	208
741	OPREMA ZA OGREVANJE IN HLAJANJE	3	3	8	29	36	8
742	ČRPALKE ZA TEKOČINE	145	84	34	26	16	0
743	ČRPALKE IN KOMPRESORJI	116	20	6	15	81	14
744	MEHANIČNE NAPRAVE ZA MANIPULACIJO	52	45	0	0	0	0
745	NEELEKTRIČNI STROJI,DRUGI	0	29	15	34	0	1
746	KOTALNI LEŽAJI	49	31	13	9	6	7
747	PIPE,VENTILI,IPD.NAPRAVE	299	76	38	45	0	2
748	TRANSMIS.GREDI,ROČICE IPD.	413	56	29	34	39	39
749	NEELEKTRIČNI DELI ZA STROJE,DRUGI	267	4	5	61	33	39
751	PISARNIŠKI STROJI	0	0	0	0	0	0
752	STROJI ZA AOP IN NJIHOVE ENOTE	0	23	4	1	0	0
759	DELI IN PRIBOR ZA PISARNIŠKE STROJE	1	1	0	0	0	2
761	TELEVIZIJSKI SPREJEMNIKI	0	65	0	1	0	0
762	RADIODIFUZNI SPREJEMNIKI	0	0	0	0	0	0
763	NAPRAVE ZA SNEMANJE IN REPROD.ZVOKA,SLIKE	0	1	0	0	0	1
764	OPREMA ZA TELEKOMUNIKACIJO	14	423	29	33	15	0
771	ELEKTRIČNI POGONSKI STROJI	52	119	170	196	157	145
772	ELEKTR.APARATI ZA ELEKTRIČNE KROGOTOKE	893	594	981	772	346	294
773	OPREMA ZA DISTRIBUCIJO ELEKTRIČNE ENERGIJE	12.364	11.118	8.337	7.410	6.193	3.908
774	ELEKTRODIAGNOSTIČNI APARATI	0	6	0	0	5	0
775	ELEKTRIČNA IN NEELEKTR.GOSPODINJSKA OPREMA	17	138	78	142	48	4
776	TERMOIONSKE ELEKTRONSKE CEVI	0	5	0	1	0	1
778	ELEKTR.STROJI,APARATI,DRUGI	568	26	14	15	31	4
781	OSEBNI AVTOMOBILI	0	32	139	0	0	0
782	MOTORNA VOZILA ZA PREVOZ BLAGA	0	0	0	0	0	0
783	CESTNA MOTORNA VOZILA,DRUGA	0	608	1.072	1.543	0	0
784	DELI IN PRIBOR ZA MOTORNA VOZILA	2.253	812	711	511	513	192
785	MOTORNA KOLESA IN KOLESA	24	1	0	1	0	0
786	PRIKLOPNIKI IN POLPRIKLOPNIKI	735	536	470	668	550	262
791	TIRNA VOZILA IN OPREMA	96	97	53	66	85	144

792	LETALA, VESOLJSKA VOZILA IPD.	1	189	168	415	5	16.000
793	LADJE, ČOLNI IN PLAVAJOČE KONSTRUKCIJE	0	0	0	0	0	0
800	RAZNI IZDELKI	11.819	10.363	7.097	6.635	4.289	3.305
811	MONTAŽNE ZGRADBE	0	0	0	0	0	0
812	SANITARNI PREDMETI,PRIBOR	1.761	1.323	876	712	810	617
813	SVETILA	196	107	40	28	32	25
821	POHIŠTVO IN DELI	554	632	716	1.314	561	368
831	KOVČKI,POTOVALKE,NESESERJI IPD.	44	2	5	0	0	8
841	MOŠKI PLAŠČI,JAKNE IPD.	4.072	3.082	2.084	2.049	998	683
842	ŽENSKI PLAŠČI,PELERINE,IPD.	1.354	1.142	966	912	891	772
843	MOŠKI PLAŠČI IPD.,PLETENI	188	257	147	254	145	64
844	ŽENSKI PLAŠČI IPD.,PLETENI	147	137	78	35	69	17
845	OBLAČILA,DRUGA	753	364	325	333	272	235
846	PRIBOR ZA OBLAČILA,IZ TEKSTILA	89	56	62	39	19	41
848	OBLAČILA IN PRIBOR,RAZEN IZ TEKSTILA	419	104	104	41	100	286
851	OBUTEV	848	745	1.417	607	289	118
871	OPTIČNI INSTRUMENTI	0	9	0	0	0	0
872	MEDICINSKI INSTRUMENTI	44	24	4	22	6	0
873	MERILNIKI IN ŠTEVCI	24	7	0	0	0	1
874	MERILNI,KONTROLNI INSTRUMENTI	20	47	5	9	4	0
881	FOTOAPARATI IN OPREMA	0	2	0	0	0	0
882	FOTOGRAFSKI IN KINEMAT.MATERIAL	3	6	4	4	0	0
883	KINEMATOGRAFSKI FILMI	0	0	0	0	0	0
884	OPTIČNI IZDELKI	0	0	0	0	0	0
885	URE IN DELI	7	0	0	0	0	0
891	OROŽJE IN STRELIVO	401	619	0	0	0	0
892	NATISKANI PREDMETI	38	1.330	36	10	5	2
893	IZDELKI IZ PLASTIKE	320	47	35	32	18	9
894	OTROŠKI VOZIČKI,IGRAČE IPD.	0	1	7	6	3	0
895	PISALNIŠKI PRIBOR	0	0	0	0	0	0
896	UMETNIŠKI PREDMETI	0	0	1	14	6	17
897	NAKIT	0	0	1	0	0	0
898	GLASBENI INSTRUMENTI	34	28	12	25	3	11
899	RAZNI IZDELKI	503	290	170	189	56	31
900	PROIZVODI IN TRANSAKCIJE	64	0	0	0	0	0
931	SPECIALNE TRANSAKCIJE	58	0	0	0	0	0
971	ZLATO,NEMONETARNO	6	0	0	0	0	0

Vir: Interna gradiva Statističnega urada Republike Slovenije.

Tabela 6: Trgovinska menjava z Makedonijo po ekonomskem namenu proizvodov, v 000 USD.

LETO	Vmesna poraba		Investicije		Široka poraba	
	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz
1996	77.116	35.561	15.645	3.096	77.767	32.798
1997	62.164	29.527	12.946	3.826	74.107	22.758
1998	68.382	27.496	18.087	3.382	74.111	15.924
1999	78.428	22.623	16.599	1.678	81.633	12.334
2000	71.313	18.367	18.059	17.076	68.522	12.272
2001	51.623	15.737	13.013	1.325	67.060	9.472

Vir: Interna gradiva Statističnega urada Republike Slovenije.

Tabela 7: Bruto domači proizvod Slovenije in Makedonije v mio USD.

leto	Slovenija	Makedonija
1992	12.523	2.317
1993	12.673	2.510
1994	14.386	3.149
1995	18.745	3.351
1996	18.878	3.390
1997	18.206	3.458
1998	19.585	3.575
1999	20.071	3.730
2000	18.122	3.923
2001	18.810	3.775

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2002, 2002, str. 459; Ministry of Finance of the Republic of Macedonia, 2003; Economic chamber of Macedonia, 2002.

Tabela 8: Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija

SMTK	Ime
0	Živila in žive živali
1	Pijače in tobak
2	Surove snovi, brez goriv (les, oljna semena, kavčuk, gnojila, papir, tekstilna vlakna...)
3	Mineralna goriva in maziva (surova nafta, premog, plin)
4	Živalska in rastlinska olja, maščobe
5	Kemični proizvodi (organske snovi, anorganske snovi, barve, medicinskofarmaceutski proizvodi, parfumi, plastični materiali, kemični materiali – pesticidi...)
6	Proizvodi razvrščeni po materialu (usnje, guma, les, papir, tekstil, steklo, železo in jeklo, baker in aluminij, kovinski proizvodi)
7	Stroji in transportne naprave (oprema za proizvodnjo energije, telekomunikacijska oprema, cestna prevozna sredstva, ...)
8	Razni končni izdelki (pohištvo, fotografska oprema, oprema za potovanja, ...)
9	Drugo blago

Vir: Codebook – Trade Profiles, 2003.